

173. Keskiviikkona 9 päivänä joulukuuta 1992

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain, liikennetarvikkeiden kaupasta, asennuksesta ja korjauksesta annetun lain, vaarallisten aineiden kuljettamisesta tiellä annetun lain ja ulosottotoimesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta 5012

Hallituksen esitys n:o 261
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9

2) Ehdotus laeiksi merilain 29 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 262
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

3) Ehdotus laeiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 298
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14

4) Ehdotus laeiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta 5014

Hallituksen esitys n:o 310
Talousvaliokunnan mietintö n:o 55

5) Ehdotus laeiksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 274
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13

S. 6) Ehdotukset laeiksi työsuojeluhallinnosta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5017

S. Hallituksen esitys n:o 328
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 14

7) Ehdotukset laeiksi asumistukilain muuttamisesta 5029

Hallituksen esitys n:o 250
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14

8) Ehdotus laeiksi ilmansuojelulain 9 §:n muuttamisesta 5034

Hallituksen esitys n:o 307
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15

Esitellään:

9) Asetus 27 päivältä marraskuuta 1992 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta (A 12) 5035

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Aho R., Bell von, Donner, Huhtanen, Isohookana-Asunmaa, Kankaan-
niemi, Koski, Lipponen, Morri, Niinistö, Norr-
back, Nyby, Ojala A., Pietikäinen M., Pietikäi-
nen S., Rehn E., Rehn O., Roos J., Rätty,
Röntynen, Saari, Saastamoinen, Salolainen,
Törnqvist, Viljamaa ja Westerlund.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Isohookana-Asunmaa, Rehn O. ja Westerlund.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Saastamoinen, virka-tehtävien vuoksi edustajat E. Aho, Kankaanniemmi ja E. Rehn sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat M. Pietikäinen, J. Roos, Rätty, Saari, Viljamaa ja Westerlund sekä tämän kuun 11 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat S. Pietikäinen ja Salolainen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain, liikennetarvikkeiden kaupasta, asennuksesta ja korjauksesta annetun lain, vaarallisten aineiden kuljettamisesta tiellä annetun lain ja ulosottotoimesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 261
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1, 3—6, 9—13, 15—17, 19 ja 19 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 4, 5 ja 8 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 6 ja 16 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä neljännen lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi merilain 29 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 262
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 29 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 298
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa rouva puhemies! Nykyhallitus rapauttaa ja purkaa yhä kiihtyvällä vauhdilla kansalaisten turvaverkkoja. Erityisesti vähävaraisten ja vaikeuksissa olevien ihmisten vaikeudet ovat todella riipaisevia ja koskettavia. On mielestäni anteeksiantamatonta oleellisesti vaikuttaa jo tällä hetkellä vaikeuksissa olevien ihmisten elämään.

Nyt toisessa käsittelyssä olevassa lakiesityksessä on myös kysymys eräänlaisen suojaverkon rapauttamisesta. Hallituksen esityksessä n:o 298 on kysymys kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta niin, että valtionosuuksiin ja valtionavustuksiin voidaan käyttää myös veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja. Nyt on siis kysymys veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen käytön rapautta-

misesta niiden kohdalla, jotka tämän käytön piirissä ovat olleet ja ovat.

Yhteiskunnassa on varsin laajasti oltu sitä mieltä, että lakisääteisten valtionosuuksien määrärahat olisi rahoitettava yleisistä budjettivaroista. Esillä oleva esitys liittyy osana valtion ns. säästötoimiin. Nyt pyritään 100 miljoonan markan leikkaukseen tieteeseen, taiteeseen, urheilun, liikuntakasvatustyön ja nuorisokasvatustyön valtionrahoituksessa. Tämä on todella merkittävä asia.

Nyt siis lisätään kulttuuritoiminnan lakisääteisten menojen rahoittamista veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista. Tämä puolestaan johtaa siihen, että harkinnanvaraisten avustusten osuus näistä varoista vähenee. Näin aiotaan siis tehdä ensi vuoden osalta 100 miljoonan markan osalta, mutta ei tämä tähän loppu, vaan hallitus on jo päättänyt periaatepäätöksessään 14.10. tätä menettelyä tultavan jatkamaan siinä muodossa, että vuonna 1994 aiotaan leikata 200 miljoonaa markkaa veikkauksivaroista lakisääteisiin, yleiskatteellisiin menoihin ja vuonna 1995 peräti 300 miljoonaa markkaa. En usko, että ne, jotka aikoinaan Veikkausta ovat olleet perustamassa, koskaan olisivat voineet uskoa, että valtio tällä tavalla pettää ne tarkoitukset, joihin se aikanaan on lupautunut.

Muuten Oy Veikkauksen osalta on todettava, että he ovat itse edellyttäneet vuoden 1993 luovutustavoitteen alentamista 1 429 miljoonasta markasta 1 380 miljoonaan markkaan, eli siinä on siis jo 50 miljoonan markan väheneminen.

Kunnalliset keskusjärjestötkin ovat antaneet lausuntonsa sivistysvaliokunnalle tästä asiasta. Ne ovat suhtautuneet varsin varauksellisesti, osittain jopa kielteisesti tähän lakiesitykseen. Muun muassa Kunnallisliitto on todennut, että vaarana tässä yhteydessä eli siis tässä menettelytavassa on, että väliaikaiseksi aiotusta muutoksesta tuleekin pysyvä, ja nyt siitä jo tiedetään, että siitä tulee ainakin kolmen vuoden osalta pysyvä ja summiltaan ylenevä, suureneva. Tämän seurauksena supistuu tieteeseen, taiteeseen, urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä nuorisokasvatustyön valtiontuki olennaisesti. Tästä aiheutuu kunnille välillisiä kustannuksia, koska esimerkiksi kyseisistä varoista tuettujen järjestöjen avustukset pienenevät, siis niiden järjestöjen avustukset pienenevät, jotka näistä avustuksista ovat voineet nauttia. Kunnallisliitto toteaa edelleen, että kunnille syntyy vajeen kattamisesta tuntuvia uusia kustannuspaineita.

Erikoisen mielenkiintoinen tiedote löytyi myöskin ministeri Tytti Isohookana-Asunmaalta, päivätty 28.9. Sen otsakkeena on Veikkauksivoittovarojen käyttötarkoitusta ei tarpeen muuteta. Siinä hän yksikantaan toteaa, että veikkauksen tuotto pitää edelleen ohjata kulttuuriin, urheilun ja tieteen käyttöön. "Pidän tällä hetkellä mahdottomana valtiovarainministeriön suunnitelmia muuttaa veikkauksivoittovarojen käyttöä budjetin yleiskatteelliseksi eli veronluontoisiksi varoiksi", linjasi kulttuuriministeri Tytti Isohookana-Asunmaa. Tätä kehitystä hän pitää todella vakavana uhkana sille omaehtoiselle toiminnalle kulttuurissa, urheilussa ja tieteessä jonka veikkauksen varojen käyttö on mahdollistanut ja jota varten koko järjestelmä on luotu. Hallituksessa tuntuu siis olevan ainakin yksi ministeri, joka ei ole tämän asian kannalla. Saapa nähdä, miten hän tulee käyttäytymään.

Haluan vielä esittää erään asiantuntijalausannon, joka mielestäni on hyvin paljastava; se on taiteen keskustoimikunnalta. Taiteen keskustoimikunta on nimittäin todennut tästä asiasta: "Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen käyttöä taiteen tukemiseen supistetaan edelleen eduskunnalle annettuun talousarvioesitykseen verrattuna. Supistuksia on tarkoitus jatkaa myös vuosina 1994—1995. Mikäli näin menetellään, vaarannetaan pitkään rakennetun kansallisen kulttuurin perusrakenteita ja taiteen maanlaajuista tarjontaa sekä heikennetään taiteen uudistamisen edellytyksiä." Taiteen keskustoimikunnalla on siis hyvin vakavaa viestiä tämän asian käsittelyyn.

Näillä kaikilla perusteilla, joita tässä olen esittänyt, sivistysvaliokunnassa vasemmistoliitto — kuten koko oppositio, siis kaikki opposition valiokuntaryhmät — on ollut sitä mieltä, että nyt käsittelyssä olevaa lakiesitystä ei pidä hyväksyä, vaan kolmannessa käsittelyssä se tulee hylätä.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Voin yhtyä täydellisesti ed. Astalan esittämiin näkökohtiin, jotka koskevat käsittelyssä olevaa asiaa, joka on todellakin hyvin ikävä periaatteellisesti, kun ajatellaan, että silloin kun me kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain yhteydessä päätimme valtionosuusuudistusjärjestelmästä, meille asiantuntijat totesivat, että mitään poikkeuksia ja muutoksia ei tule kuntien kohdalla tapahtumaan. Nyt sitten ollaan tekemässä tällaista periaatteellista, veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen käyttöä koskevaa muutosta. Tämän on kestävä ja sietämätön tilanne,

kun ajatellaan sitä, että sitten järjestöt joutuvat tästä kärsimään eli näiltä viedään varoja pois.

Täällä aikaisemminkin on käsitelty tällaista asiaa ja yritetty siirtää näitä määrärahoja, mutta onneksi silloin eduskunnan hallituspuolueiden jäseniltä löytyi sellaista järkeä, että he estivät tällaisen.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä tätä lakiesitystä, koska se on periaatteellinen. Tulemme kolmannen käsittelyn yhteydessä esittämään lain hylkäämistä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 3 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 310

Talousvaliokunnan mietintö n:o 55

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 55. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 2 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 274

Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan asiasta yleiskes-

kustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Tämä on eräs niistä tämän hetken vaikeita kysymyksiä, kun ajatellaan työttömiä ihmisiä, jotka ovat jo menneet koulutukseen, ja hallitus jostakin syystä ei ymmärrä työttömiä tänä päivänä millään tavalla. Se iskee joka suunnalta työttömiä kohtaan. Tässä on kysymys siitä, että hallitus omassa esityksessään aikoi leikata niiden ihmisten sosiaaliturvaa, jotka ovat jo menneet työttöminä tai lomautettuina koulutukseen.

Jos hallituksen alkuperäinen esitys olisi toteutunut, se oli johtanut siihen, että nähtävästi tuhansia ihmisiä olisi siirtynyt työttömyysturvan piiriin kortistoon, keskeyttänyt koulutuksensa, koska ihmiset, jotka ovat koulutusopimuksen tehneet jopa neljäksi vuodeksi ja heidän perheensä eivät olisi kestäneet sitä katkosta, mitä hallitus esitti kesäkuukausille tulevaksi. Onneksi tämä asia sai monen kuukauden viipeen jälkeen sen muodon, että perustuslakivaliokunta, tällä kertaa ei arpomalla vaan äänestämällä, ratkaisi asian, johon myös omalta osaltaan työasiainvaliokunta on tehnyt muutoksia.

Tämän tyyppistä koulutuspolitiikkaa tai työvoimapolitiikkaa ei voi hyväksyä, että samanaikaisesti puhutaan aktiivisesta työvoimapolitiikasta hallituksen suunnalta ja samanaikaisesti yritetään leikata niitä tukimuotoja, jotka tukisivat työttömien kouluttamista.

Hallituksen esitys jäi vieläkin sisältämään erilaisia heikennyksiä, joita ei voi hyväksyä. On luonnollista, että ne ihmiset, jotka ovat tehneet oman taloutensa budjetin hyvin tiukaksi, eivät kestä tällaisia heikennyksiä, joita hallitus esittää. Lakiin vieläkin äänestyspäätöksillä työasiainvaliokunnassa jäi sellaisia heikennyksiä, joihin kannattaa kiinnittää huomiota.

Muun muassa sellaisilta lapsiperheiltä eli yksinhuoltajaperheiltä, jotka ovat tähän saakka saaneet ns. harkinnanvaraista tukea eli erityistukea, valitettavasti hallituspuolueet äänestivät sen pois. Tämä on myös osoitus siitä, kuinka nykyinen hallitus käsittelee lapsiperheitä. Tämä ei ole ensimmäinen eikä toinenkaan asia, jossa lapsiperheet ovat saaneet erittäin ankaraa kohtelua hallituksen suunnalta.

Tässä hallituksen esityksessä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta on eräs ihmeellisyys, se, kun monta kuukautta olemme saaneet

kuulostella, miksi asiaa ei ole viety eteenpäin. Kanta on tietysti ollut se, että hallitus olisi halunnut leikata lähes 200 miljoonaa markkaa tässäkin tapauksessa työttömyyskoulutuksesta ja samalla perusturva sekä ansioon suhteutettua päivärahaa. Onneksi nämä pahimmat on pystytty torjumaan ja hallitus on joutunut näissä perääntymään, mikä on erittäin hyvä työttömien kannalta katsottuna.

Sisältöön sen pitemmälle menemättä tulemme esittämään lain kolmannessa käsittelyssä hylkäämistä, koska se pitää sisällään edelleenkin sellaisia heikennyksiä, joita ei voi hyväksyä, vaikka laki eduskuntakäsittelyn aikana sai paljon myönteistä sisältöä.

Ed. Isohookana-Asunmaa merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Laitinen: Arvoisa puhemies! Siihen, mitä ed. P. Leppänen edellä totesi, voi varsin hyvin yhtyä. Hallituksen esitys laiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta merkitsee merkittävää puuttumista työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opintososiaalisiin etuisuuksiin huolimatta niistä lievennyksistä, joita tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä aikaansatiin ja joita valiokunnassa on sitten muutettu sen mukaiseksi.

Eriyisen ongelmallista mielestäni lakiehdotuksessa on se, että se tulee voimaan takautuvasti siten, että myös jo koulutuksensa aloittaneiden etuisuuksia leikataan. Työvoimakoulutukseen hakeutunut henkilö on koulutukseen hakeutumispäätöstä tehdessään rakentanut taloudelliset edellytyksensä tietyn sovitun ja ilmoitetun tukitason mukaan. Mielestäni takautuva heikennys tähän tasoon on jonkunlainen petos koulutukseen hakeutuneita kohtaan. Pidän valitettavana ja ihmeellisenä sitä, että juhlapuheissaan niin koulutusmyönteiset hallituspuolueiden kansanedustajat eivät suostuneet valiokunnassa ehdotukseemme, jonka mukaan voimaantulosäänöstä olisi muutettu siten, että heikennykset koskevat vain uusia koulutustukia. Me tästä jouduimme äänestämään ja jäimme valitettavasti oppositiona vähemmistöön.

Pidän kuitenkin myönteisenä sitä, että hallituksen esitykseen sisältynyt koulutustuen poisto loma-ajoilta on nyt poistettu valiokunnan miennöstä. Tämä heikennys olisi leikannut pitkäaikaiseen koulutukseen osallistuvien tuloja lähes

neljänneksellä ja ajanut hyvin monet perheet varsin suuriin toimeentulovaikeuksiin kesäaikana.

Tämän lakiehdotuksen 17 §:n mukaan laista poistettaisiin perheen suuruuden ja taloudellisten olosuhteiden perusteella maksettava erityistuki. Tämä tukihan on kohdentunut monilapsisille ja vähävaraisille koulutettaville. Mielestäni leikkausesitys on osoitus Esko Ahon hallituksen systemaattisesta vähävaraisimpiin väestönsiini kohdistuvasta leikkaukslinjasta. Perustuslakivaliokunnassa valitettavasti vähemmistöön jäi se mielipide, jossa esitettiin, että tämä erityistuki kuuluu kansalaisten perusturvaan ja tulisi säilyttää.

Tämän lakiehdotuksen 18 §:ssä laajennetaan niiden tulojen piiriä, jotka vähentävät koulutustukea. 19 §:ssä laajennetaan koulutustuen saamisen rajoituksia. Nämä laajennukset ovat mielestäni kohtuuttomia ottaen erityisesti huomioon sen, että hallitus samalla kiristää työttömyysturvaetuusuuksien ja muiden etuuksien yhteensovitusta, mikä heijastuu suoraan koulutustukeen.

Arvoisa puhemies! Tulemme kolmannessa käsittelyssä esittämään tämän lain hylkäämistä.

Ed. O. Rehn merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellinen puhuja ed. Laitinen käytti ilmaisuja, että takautuvasti näitä etuuksia heikennetään. Takautuva etuus mielestäni on sellainen, joka maksetaan meneeltä ajalta. Tässä mielessä mielestäni tämä ilmaisu ei ollut oikea. Mutta ymmärsin, että hän tarkoitti sitä, että näitä etuuksia ei saa leikata ensi vuonna niiltä, jotka ovat jo aikaisemmin aloittaneet opiskelunsa, ja tästä itse asiasta olen ed. Laitisen kanssa samaa mieltä. Näin ei tule menetellä, mutta eihän heiltä takautuvalta eli menneeltä ajalta näitä päivärahoja tulla pienentämään.

Mutta kaiken kaikkiaan kuten ed. Laitinen ja myös ed. P. Leppänen puheenvuoroissaan sanoivat, varsinkin perheelliset aikuisopiskelijat, jotka päättävät lähteä opiskelemaan, joutuvat sen tekemään varsin tarkan harkinnan perusteella, nimenomaan sen harkinnan perusteella, miten pystyvät turvaamaan perheensä ja lastensa toimeentulon, ja laskelmia tehdään kyllä hyvin tarkkaan. Jos jälkeinpäin sanotaankin, että ette

saakaan sitä, mitä silloin sanottiin, kun te olette lähteneet koulutukseen, joka kestää usein monta vuotta — se tieto ei pidäkään paikkaansa — niin perheet asetetaan mielestäni aivan kohtuuttomaan asemaan.

Kaikki, mitä tässäkin esityksessä heikennetään, on täysin vastoin kaikkia niitä kauniita puheita, joita viime lauantaina eduskunnan täysistunnossa pidettiin puhemiespuhe mukaan lukien tasan kymmenen kappaletta. Juuri tämä sotii niitä puheita vastaan, mitä esitettiin.

Tämän erityistuen poistamisen suhteen myös on mielestäni aivan ällistyttävä, että sitä ei ole katsottu toimeentulon lakisääteiseksi perusturvaksi, vaikka se nimenomaan turvaa monilapsisten perheiden asemaa. Olen tämän hylkäämisen kannalla niin kuin edelliset puhujat.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viisaana edustajana ed. Stenius-Kaukonen ymmärsi puheeni sisällön aivan oikein.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Itse työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus on tietenkin tavattoman tärkeä asia. Siinä mielessä kaikki suunnitelmat, jotka tähtäävät tämän koulutuksen laajentamiseen, ovat tietenkin oikeita. Mutta se, että hallitus nyt ehdotti näiden etuuksien heikentämistä, on tavattoman huono asia. Niin kuin edellisistä puheenvuoroista ja mm. perustuslakivaliokunnan lausuntoon liitetystä vastalauseesta ja työasiainvaliokunnan mietinnöstä ilmenee, nämä heikennykset ovat huono asia.

Minä halusin tämän asian ottaa nyt esiin sen vuoksi, että ed. Sirkka-Liisa Anttila eilen keskusteltaessa työttömyysturvaa koskevan hallituksen esityksen lähettämisestä valiokuntaan tavattoman paljon korosti koulutuksen merkitystä, ja niinhän minäkin yritin tässä puheenvuoroni sillä aloittaa. Mutta ed. Anttilan huomiota pyytäisin kiinnittämään siihen, että jo tällä hetkellä tilanne on sellainen, että vain puolet koulutukseen pyrkivistä hakijoista pääsee koulutukseen. Jos näitä etuja edelleen heikennetään, niin kuin nyt on tapahtumassa, tietenkin tässä suhteessa tilanne vain huononee.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti on ongelmia siinä, että läheskään kaikki nuoret eivät pääse sille alalle, mille ovat pyrkimässä, ed. Laine. Se tietysti aiheuttaa sen tilanteen, että koetaan, ettei ole

koulutuspaikkaa, johon haluaisi. Mutta onhan meillä toisaalta myöskin tilanne, että keskiasteella on linjoja, joille ei löydy edes riittävää oppilasmäärää.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Haluan myös yhtyä näiden edellisten puhujien joukkoon, jotka ovat arvostelleet tätä lakiesitystä. Tuntuu kummalliselta, että työministeriöllä on hurskaita toivomuksia, että rahaa lisäämättä saadaan tuntuvasti lisää koulutuspaikkoja. Yhtenä perusteena on se, että opiskelijoiden toimeentuloturva huomattavasti vähennetään.

Erityisesti on tuomittavaa, että ns. erityistuki poistuu, mikä merkitsee sitä, että vähävaraisimmat opiskelijat joutuvat entistä ahtaammalle. En voi myöskään hyväksyä sitä, mikä perustuslakivaliokunnan lausunnon eriävässä mielipiteessä ja työasiainvaliokunnan mietinnön vastalauseessa on todettu, että jo koulutuksensa aloittaneiden etuuksia leikataan. Työllisyyslakia ollaan romuttamassa ja samalla luodaan hurskaita, kauniita toiveita koulutusmaailman luomisesta. Tämä ei voi olla totta, vaan niin kuin monta kertaa on joutunut sanomaan, niin kylmä hallitus jatkaa linjaansa ja tällä kertaa erittäin raskaasti koulutuksen vahingoksi.

Ed. Rasmaki: Arvoisa puhemies! Aikaisemmin on jo monessa yhteydessä todettu, miten paljon on tullut heikennyksiä perheellisten aikuisopiskelijoiden opintososiaalisiin etuuksiin. Nyt varsinkin kun toisaalta yritetään työllisyyspoliittista aikuiskoulutusta muilla määrärahoilla aikuiskoulutuskeskusten, työvoimapiirien ym. kautta tehostaa, niin nyt lähdetään tuhoamaan tätä tässä työllisyystilanteessa erittäin tärkeätä koulutusmuotoa.

Kun erilaisia etuuksia yhteensovitetaan, kuten lakiehdotuksen 18 §:ssä, niin myös sitä kautta mennään varsin voimakkaasti iskemään juuri perheellisiin aikuisopiskelijoihin. Hyvin monissa tapauksissa perheelliset aikuisopiskelijat ovat olleet yhteydessä myöskin edustajiin jo ennen tätäkin esitystä siitä, että opintososiaalisten etuuksien romahduttaminen on keskeyttänyt hyvin monen opiskelun. Kun myös työvoimapolitiittisessa aikuiskoulutuksessa hakeutumispäätökseen vaikuttavat tekijät muuttuvat tällä lailla, se tulee myös ajamaan ihmisiä koulutuksesta pois. Tämä on yhteiskuntapolitiittiseen ja inhimilliseen tilanteeseen nähden todella kohtuutonta. Aika kova paketti hallituksen pukinkontista jälleen.

Ministeri Isohookana - Asunmaa : Arvoisa puhemies! Haluan kyllä yhden tiedon korjata, mikä ed. Rajamäen puheenvuorossa tuli esille, että näiden säästöpäätösten ansiosta opiskelijat olisivat suurin joukoin keskeyttäneet opiskelut. Ainakaan tilastoista tällaista trendiä ei vielä ole nähtävissä. Päävastoin sain juuri Valtion opintotukikeskuksesta aikuisopiskelijoiden osalta tuoreet tilastot, jotka kertovat toisen suuntaisesta kehityksestä, mikä on luonnollisesti ilahduttavaa, kun olemme näitä koulutuspaikkoja luoneet Relanderin paperin pohjalta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 11, 17—19, 22, 26, 28—30 ja 32 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laiksi työsuojeluhallinnosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 328
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 14

Ensimmäinen varapuhemies : Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. P. Leppänen : Arvoisa puhemies! Kun on viime aikoina seurannut työasiainhallinnon asioiden käsittelyä eduskunnassa, niin täytyy todeta se seikka, että työministerillä ei ole kovin paljon ollut aktiivisuutta niiden asioiden seuraamiseen tai kannanottoihin täällä eduskunnassa. Hänellä nähtävästi on monia muita kiireitä.

Tämän lain merkitystä kun on miettinyt, mitä tällä haetaan, niin nähtävästi tässä on hallituksella tavoitteina se, että työsuojelun tasoa tässä maassa yritetään laskea ja byrokratisoida sillä tavoin, että tämmöinen asiantuntijavirasto, kuten työsuojeluhallitus on ollut, laitetaan ministeriön sisälle, jolloin byrokratia tulee lisääntymään ja asioiden käsittely vaikeutumaan, koska työsuojeluhallinnolta otetaan oma johto ja organi-

saatio tavallaan pois. Tämä on uudistusesitys, joka menee vanhakantaiseen suuntaan, kun pitäisi olla juuri päinvastoin.

Kun kuulumme työasiainvaliokunnassa asiantuntijoita, niin käsityksiä oli monenmoisia, mutta mm. pääjohtaja siellä totesi, että tällä asialla on turhan kiire. Sen kyllä huomaa hallituksen esityksestäkin, kun kakkososa on unohtunut kokonaan pois. Mutta kaikkeahan sitä tapahtuu, kun kiireessä tehdään hätäkoityjä ratkaisuja.

Henkilöstöratkaisu, joka nähtävästi tulee parin vuoden kuluessa eduskuntakäsittelyyn, nähtävästi on hyvin vaikea kysymys. Se olisi pitänyt ottaa huomioon, samoin se seikka, jota nähtävästi tullaan siinä yhteydessä pohtimaan, että siirto tapahtuu sitten Helsinkiin Tampereelta.

Myöskin Eta- ja mahdollisen EY-ratkaisun yhteydessä tulee sellaisia kysymyksiä, jotka olisi pitänyt tässä yhteydessä ottaa huomioon, samoin tuotevalvontalaki, jota suunnitellaan vuoden 94 budjettiin.

Mutta kiire on hallituksella näissä asioissa nyt hyvin huomattava, ja kun tämäkin on tarkoitettu jo maaliskuun 1 päivänä ensi vuonna voimaan, niin aikaa ei ole, eikä keskusteluja enää nähtävästi haluta käydäkään, kun tämä laki saadaan voimaan.

Valiokunta sai myös kirjallisia lausuntoja aikapulasta johtuen eri ammattiliitoilta, jotka olivat aikalisän kannalla ja myös olivat huolestuneita, miten työsuojelun asiantuntijahenkilöstön tulee jatkossa käymään. Mutta siitä ei nähtävästi ole huolissaan esityksen antava hallitus.

Muun muassa työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain 10 §:n 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, jonka mukaan tähän saakka on saanut valita eri työpaikoille yhteisen työsuojeluvaltuutetun. On aika ihmeellistä, että työministeriön toimesta on annettu käsitys siitä, että tämä on tarpeeton. Jos on eri kunnissa tai samassa kunnassa eri työnantajan työpaikkoja, niin työntekijät ovat voineet valita yhteisen työsuojeluvaltuutetun. Se on käytännössä käsittääkseni pelannut hyvin. Mutta tämä kentän ääni ei nähtävästi ole hallituksen tai työministeriön byrokratian kuulunut.

Saman lain 27 § esitetään kumottavaksi tarpeettomana. Kyllä täytyy ihmetellä sitä, kun työministeriön perustelut ovat, että työpaikkakirjaa ei välttämättä tarvita, vaan tarkastaja saa tarvittavat tiedot työsuojelupäälliköltä eli työnantajan edustajalta. Jotenkin tuntuu pahalta. Kun aikaisemmin joskus olen ollut näissä tehtävissä työpaikalla, niin ei tämä kirjanpito mikään

ongelma työpaikalla ole ollut. Työsuojelupäällikkö sitä on pitänyt hyllyssään, ja siihen on kuittauksia aina silloin tällöin laitettu, jopa yhteistyössä, ja tarkastaja on saanut tiedot siitä kirjasta. Nyt hallitus on katsonut, että työnantajan edustajalta eli työsuojelupäälliköltä saa riittävät tiedot.

Mihinkähän unohtui se henkilöstö, joka on yleensä firman arvokkain osa? Ei se firma pyöri, jos siellä on vain työsuojelupäällikkö eikä henkilöstö tee siellä mitään. Kyllä ihmetellä täytyy; tässä on jokin katkos nyt käytännön ja ministeriön välillä ollut. Tämöisiä huononnuksiahan ei voi hyväksyä sellainen ihminen, joka tuntee käytännön työn ja käytännön elämän työpaikoilla.

Tähän nähtävästi myös liittyy eräiltä osin niitä paljon puhuttuja valtiovarainministeriön säästöjä. Ei nähtävästi ole taaskaan mietitty sitä, että jos tätä virastoa ollaan hajauttamassa, osin lakkauttamassa, osin siirtämässä, niin kuinka paljon se tuottaa uusia kustannuksia. Vaikka siirron yhteydessä saataisiin henkilöstöä kymmenittäin ulos arvokkaasta työstään, niin nähtävästi siirto- ja saneeraus-kustannukset, uusien tilojen ostaminen jne. maksavat paljon enemmän. Se on erittäin arvokasta puuhaa.

Tähän liittyy myös se kysymys, että näitä keski-ikäisiä virkamiehiä nähtävästi ollaan saamassa lakkautuspalkalle, ja he saavat osin jopa kolminkertaista tuloa vähän aikaa. Eli kyllä tässä olisi pitänyt ottaa hallituksen jäitä hattuun ja ottaa aikalisä tämän suhteen, niin kuin monet tahot ovat esittäneet. Tämä asia pitäisi hoitaa rauhassa ja sillä tavoin, että se ei ainakaan johda siihen, mitä minä epäilen, että työsuojelun taso aiotaan tällä maassamme romuttaa.

Näitä ajatuksiahan on ollut aikaisemminkin työnantajapuolella ja porvaripuolella yleensä. Muistan 70-luvulla, kun työsuojelehallitukseen palkattiin ylijohtaja. Minä sitten kysyin syytä, miksi hänet palkattiin työnantajaliiton esityksestä. Vastaukseksi kerrottiin, että pääjohtajalla tulee olla mantteli.

Arvoisa puhemies! Tulemme esittämään kolmannessa käsittelyssä lain hylkäämistä.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. P. Leppänen toi esille lakiehdotuksen kielteisiä puolia. Kuitenkin meidän on nähtävä, että tässä on työsuojelehallinnon rationalisoinnista kysymys ja samalla vastuun ja valan siirrosta enemmän työsuojelepiireihin. Kuitenkin näkisin, että tässä on puutteita, jotka

toivoisin käytännön tasolla toiminnassa voitavan korjata, eli laista puuttuu yhteistoimintavoite työsuojelehallinnon viranomaisten, yhteisöjen ja laitosten välillä. Kuten tiedämme, niin pienyrityksiä on maassamme jo noin 300 000 ja nämä tarvitsisivat selkeän valvonnan sijasta enemmän neuvontaa, koulutusta ja opastusta. Toivonkin, että näitä käytännön tasolla ja aseuksessa voitaisiin paremmin sovittaa käytäntöön soveltuviksi.

Ed. K a u p p i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. P. Leppänen toi hyvin vahvasti esiin monia epäkohtia lainsäädännössä nimenomaan tämän asian kohdalla. Kuitenkin sanoisin sen, että tarkoitus ei suinkaan ole ollut työsuojelelun romuttaminen missään muodossa, vaan on nimenomaan aikaan liittyvä muutos kysymyksessä, byrokratian vähentäminen jne., mitä ed. Komi jo toikin esiin. En halua niitä enää toistaa.

Toisaalta haluaisin huomauttaa myös siitä, että vaikka oppositio on tärkeä osa yhteiskuntaamme, niin sielläkin täytyy muistaa, että muutostarintakin on aina olemassa. Vaikka kuinka hyviä hankkeita ja esityksiä olisi, niin aina tietysti pelkästään poliittisista syistä käydään keskustelua ja arvostellaan hyvin voimakkaasti, mutta sen taustalla usein on muutostarinta.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. P. Leppänen sanoi puheenvuorossaan lakiesityksen lisäävän byrokratiaa. Asiahan on tismalleen päinvastoin. Työsuojelehallituksen lopettaminen merkitsee yhden portaan poistumista työsuojelehallinnosta. Suomi on väkimäärältään aika pieni maa, ja portaita kuitenkin tässäkin asiassa on todella monia. Täytyy muistaa, niin kuin eräs asiantuntijakin asiasta valiokunnassa sanoi, että työhön tehdään kentällä, ei keskushallinnossa. Sen takia keskushallintoa ja keskushallintoportaita on karsittava minimiin. On tietysti selvä, että kun muutoksia tehdään, on aina ihmisiä ja tahoja, jotka muutosta vastustavat. Jos muutoksiin pyritäisiin sillä periaatteella, että ne tehdään vain, jos asiasta vallitsee kaikkien tahojen kanssa yksimielisyys, minkäänlaista uudistusta ei saataisi aikaan.

Erityisesti se, miten vasemmistoliiton kansanedustajat asiassa ovat käyttäytyneet, ei ole minulle mikään yllätys. Se on heille normaalia menettelyä, mutta minua hämmästyttää sosialidemokraattien käyttäytyminen asiassa. Minulla

on ainakin tähän asti ollut sellainen kuva, että he todella myös vilpittömästi ovat valtionhallinnon byrokratian purkamisen kannalla. Erityisesti minua ihmetyttää tämä asia, kun jopa sellainen konservatiivinen järjestö kuin SAK on ollut tässä mukana ja hyväksymässä tätä hallinnon muutosta, mutta SDP:n kansanedustajat ovat asettuneet vastahankaan.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tunnetusti yhden opin hallitus. Yksi näistä yksistä opeista, joilla ei ole vaihtoehtoa, on se, että keskusvirastoja pitää purkaa, ja tätä halutaan toteuttaa ihan riippumatta niiden järjestyksestä ja toiminnan organisoinnista. Työsuojeluhallitus on ollut valmis kehittämään Tampereella toimintojaan työelämän kehittämiskeskuksen suuntaan. Sieltä paikan päältä löytyisi niin työelämän tutkimuksen erikoisasiantuntemusta kuin Työterveyslaitoksen yksikkö. Tältä pohjalta olisi voitu huomattavasti järkevämällä tavalla rakentaa hallinnon uudistusta. Nyt tämän hallituksen yhden opin vaihtoehdon takia puretaan toimivaa hallintoyksikköä turhan hätäisesti ja harkitsemattomasti.

Ammattiyhdistysliike on korostanut sitä, että tärkeintä tietysti on tässä yhteydessä huolehtia siitä, että työsuojelua itse työpaikoilla kenttätasolla kohennetaan. Sille tämä esitys ei valitettavasti tuo lisäresursseja. Sikäli ed. Häkämiehen viittaukset ovat väärä. Toivottavasti se ei kauheasti hankaloita myöskään kenttätason työtä, mutta se jää jatkossa nähtäväksi.

Tosiasiaan on ollut, että työnantajapuolella on ollut ideologista ristirekettä työsuojeluhallintoa ja työsuojelutoimintaa vastaan aina perustamisajasta 70-luvulta lähtien. Nyt sitten porvarihallituksen aikana tätä linjaa halutaan viedä eteenpäin, ja tämä esitys on epäkypsä. Sen takia sosialidemokraattien edustajat ovat valiokunnassa ja suuressa salissakin kannattaneet esityksen hylkäämistä ja tulemme sen puolesta kolmannessa käsittelyssä toimimaan.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Komi puhui, että tämä on normaalia rationalisointia. Mekin hyväksyimme sen, että on tavoitteena normaali rationalisointi, mutta emme toimintojen heikentämistä. Ed. Komi viittasi edelleen siihen, että on vakan siirto piireille. Mutta jos ajatellaan, että työsuojeluhallituksen nykyään toimiva johto siirretään työministeriön sisälle, on luonnollista, että

byrokratia lisääntyy. Silloin on haettava aina määrättyihin asioihin jopa ministerin allekirjoitus.

Ed. Kauppinen viittasi siihen, että ei ole tarkoitus työsuojelun tasoa heikentää. Tämä tarkoitus on ollut, niin kuin edellinen puhuja, ed. Koskinen, mainitsi, koko ajan, kun työsuojeluhallitus on toiminut. Se on ollut työnantajapiiriin ja porvareiden tahto.

Ed. Kauppinen sanoi, että byrokratia vähenee. Jo edellä sanoin, että kun siirretään tällainen asiantuntijalaitos ja sen hallinto työministeriön sisälle, on aivan luonnollista, että byrokratia lisääntyy. Sehän ei miksikään muutu. Samaa viittasi ed. Häkämies. On aivan ymmärrettävää, mikä on teidän käsityksenne tästä asiasta.

Me olemme vain huolestuneita siitä, mitä tapahtuu kentällä sitten, kun paperi pyörii byrokratian ratasta odottaen ratkaisua. Nyt päätös voidaan ottaa Tampereelta. Seuraavaksi se pitää ottaa Helsingistä, osaston kautta sitten ministeriöstä. Kaikkein eniten meillä ainakin painaa se, että kun SAK:kin on mennyt tämän hyväksymään, se ei ole kiinnittänyt huomiota siihen, mitä tapahtuu henkilöstölle. Henkilöstön asema on vaakalaudalla parin vuoden päästä.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pyytänyt myös varsinaisen puheenvuoron, jossa tulen lähemmin käsittelemään niitä syitä, miksi aikoinaan työsuojeluhallinnon uudistus 70-luvulla tehtiin ja mitkä seikat mielestäni puolustaisivat niitä ratkaisuja vielä tänäkin päivänä.

Mutta vastauspuheenvuorona pelkästään ed. Komille haluan sanoa, että on erittäin huonoa lainsäädäntötekniikkaa tehdä huono ja aukollinen laki ja sitten sanoa, että parannetaan sitä asetuksella. Siitä olisi toivonut jo päästyn vuosien mittaan. Ei laki siitä parane, että sitä koettaa paikkailla asetuksella. Asetuksen tarkoitus on tämentää tietoja, ja tässä on nyt sellaisia epäkohtia, jotka ovat tulleet muun muassa ed. P. Leppäsen puheenvuorosta myös valiokunnan ulkopuolisille hyvin esille ja joita ei asetuksella pysty korjaamaan.

Siinä suhteessa taas, ollaanko vastaan jossakin asiassa, minä uskoisin, että edustajat Kauppinen ja Häkämies, jotka ovat itse olleet eräissä asioissa hyvin innokkaastikin vastaan, tietänevät, että vastustuksen halu usein valitettavasti lisääntyy myös silloin, kun tuntee asiat. Tässä mielessä, jos ammattiyhdistysväki nyt on epäluuloinen, se on vähän samaa kuin se, että esimer-

kiksi varmasti ed. Kauppinen on hyvin kriittinen usein koskien terveydenhuollon hallintoa ja sen päätöksiä. Tässä mielessä ei pelkkä vastustamisen halu tässä ole keskeistä vaan se, että tuntuu, että asia nyt myös kaatuu eli lapsi menee pesuveiden mukana.

Mutta mitä SAK:n kannanottoihin tulee, minä voisin ed. Häkämiehelle sanoa, että minä olen ollut siinä talossa kymmenen vuotta työssä ja tunnen todennäköisesti paremmin, miten päätökset siellä tehdään kuin ed. Häkämies nyt innossaan.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edelliset nimenomaan keskustan ja kokoomuksen puhujat eivät todellakaan tunnu tuntevan työsuojelun käytäntöä kovinkaan paljon. Itselläni sattuu olemaan kokemusta, sillä silloin kun olin nuori, olin vanhempi insinööri Hämeen työsuojelupiirissä, ja nimenomaan kokemusta kentältä, että työ tehdään siellä. Tavoitteena pitää nimenomaan olla, että työpaikoilla huolehditaan näistä asioista, ja silloin täytyy olla valvontaorganisaatio, joka on omalta osaltaan edesauttamassa sitä neuvomalla ja ohjaamalla, kuten ed. Komi toivoi. Tämä on tavoitteena työsuojelun piiriorganisaatiolla ja valvontaorganisaatiolla, mutta tälle pitää nimenomaan luoda edellytykset.

Nyt esitystä on valmisteltu sillä tavalla, että ensin on päätetty, niin kuin sanottiin, että tämä on aikaan liittyvä muutos eli aika vaatii nyt vain keskusvirastojen lakkauttamista. Tältä pohjalta on lähdetty muutosesitystä tekemään eikä ole ollenkaan pohdittu, mitä varten työsuojeluorganisaatio on olemassa. Henkilöstö on koko ajan tuonut esille sen, että ensin olisi pitänyt määritellä tehtävät, minkä vuoksi tarvitaan työsuojeluorganisaatio, ja sen jälkeen katsoa, mikä organisaatio parhaalla mahdollisella tavalla pystyy huolehtimaan näistä tehtävistä. Juuri sen takia he vastustavat, eivät sen takia, että he vastustavat yleensä muutosta. He ovat parhaita asiantuntijoita tällä alueella, todella asiaansa vihkiytyneitä, ja myös monet hyvin antaumuksella tekevät tätä työtä. Mutta juuri näillä hallituksen esityksillä, joilla yhtäkkiä muutetaan kaikki, on työmotivaatio viety.

Muistutan, että 600:sta työsuojeluhallinnon henkilöstöön kuuluvista 400 on allekirjoittanut vetoomuksen, jotta esitys lykättäisiin ja valmisteltaisiin paremmin. SAK:n esitys on syntynyt muutaman sosialidemokraattisen johtajan alle-

kirjoituksella. Vasemmistoliitto ja myös monet sosialidemokraatit ovat siellä vastustaneet, juuri ne henkilöt, jotka tuntevat, mistä on kysymys.

Itse olen myös esityksen hylkäämisen kannalla nimenomaan sen vuoksi, että se on huonosti valmisteltu.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Koskiselä sanon, että asiantuntemusta käsittääkseni ei viedä mihinkään Tampereeltakaan riippumatta siitä, mihin organisaatioon kuuluu ja minkälaisella tavalla tähän organisaatioon kuuluu. Kyse on vain siitä, halutaanko asiantuntemusta sieltä antaa käytöön.

Ed. P. Leppäselä vastaan, että työsuojelun tasoa ei tällä lailla heikennetä vaan byrokratiaa vähennetään. Sen jälkeen on kysymys ihmisistä, jotka jäljellä byrokratiassa toimivat, minkälainen sisäinen muutosvastarinta on ja halutaanko siellä aktiivisesti sabotoida muutosta ja toimintaa tulevaisuudessa. Tiedän, että ihmiset voivat hyvin paljon vaikuttaa omalla käytöksellään ja työmotivaatiollaan siihen, miten muutokset toteutuvat.

Ed. Haloselle totean omalta osaltani sen, että minulla ei ole ollut terveydenhuollon organisaatioiden uudistamiseen nähden koskaan minkäänlaista vastarintaa vaan olen nähnyt uudistukset suorastaan välttämättöminä. Toivon, että jopa olisi menty pidemminkin harppauksin eteenpäin niin, että olisi saatu järkeviä toimintoja ja niin, että samat henkilöt eivät valvoisi omia taskujaan, tekemisiään, omia rahanjakojaan ja omia oikeudenmukaisuuksiaan ja toimiaan, kuten meillä Suomessa esimerkiksi terveydenhuollon organisaatiossa on. Väittäisin, että muissakin organisaatioissa on vähän samoin. Virkamiehet ja toiminnot valvovat usein itse itseään ja omia toimintojaan ja kehittävät itseään.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. P. Leppäsen puheenvuorossa tuli esille, että byrokratia kasvaa. Itse ihmettelen tätä ajattelumallia. Jos hallinnon kolmiportaisuus poistuu ja työsuojeluhallituksen virkoja siirretään piireihin lähemmäksi sitä paikkaa, jossa työsuojelua suoritetaan, näkisin, että byrokratia vähenee ja voimavarat siirtyvät sinne, missä niitä todella tarvitaan.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myöskään minä en voi ymmärtää sitä, miten voi olla väärä kehityssuunta, kun virkoja ja toimivaltaa keskitetään varsinaiseen kenttätööhön ja keskusvirastotasolta resursseja vähennetään. Täytyy muistaa, että kuitenkin ministeriön yhteyteen jää kehitysyksikkö, joka hoitaa mm. kansainvälisiä tehtäviä ja kehittämissuhteita.

Minä ainakin uskon, että työsuojelupiireissä asiat osataan ja sinne tulee resursseja luoda. Meillä on liian paljon valtionhallinnossa sellaisia organisaatioita, joissa jostakin keskustasolta itse asiassa ihmiset valvovat itseään viisaampien ihmisten kenttätöitä. Se jos mikä on todella turhaa valtion byrokratiaa, ja siitä tulisi päästä eroon, kuten tässäkin tapauksessa.

Minä toivon, että myös vasemmalla laidalla uskotaan niihin ihmisiin, jotka kenttätöitä tekevät, ja luovutaan brezhnevilaistista malleista, joissa ihmiset valvovat toisiaan ja se on työn pääsisältö.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki kolme viimeksi käytettyä puheenvuoroa ja ed. Häkämiehen puheenvuoro pisteenä iin päälle osoittavat sen, että te ette todellakaan tiedä, mistä työsuojelun hallinto- ja valvontaorganisaatiossa on kysymys. Te ette tunne sitä, mitä kentällä tehdään, mitä työsuojelupiireissä tehdään. Työsuojelupiirien vahvistaminen on tietenkin tarpeellista, jotta valvontatyö on mahdollista, mutta tarvitaan myös asiantuntemusta ja keskitettyä valvontaa, koska jokainen työsuojelupiirin virkamies ei voi olla jokaisen nippelin erikoisasiantuntija. Sen vuoksi työsuojeluhallinnossa on tätä tietoa, jota työsuojelupiirit voivat käyttää.

Teillä ei ole ollenkaan käsitystä tästä. Te kuvittelette, että tämä on jokin kolmiportainen organisaatio kuten tuomioistuin, että siellä samasta asiasta valitetaan aina eteenpäin. Mutta eihän näin ole työsuojeluhallinnon piirissä, vaan työsuojeluhallitus käyttää hyvin paljon päätäntävaltaa ja tekee asioita, eikä niitä ministeriössä tähän asti ole käsitelty ollenkaan. Nyt samat asiat pitää edelleen käsitellä ja ne pitää sitten käsitellä ministeriössä. Ei tässä mikään byrokraatia purkaudu.

Te väitätte, mikä on mielestäni käsittämätöntä, että työsuojeluhallinnon henkilökunta vain muutoksen vastustamisen vuoksi vastustaa esitystä. He vastustavat sitä sen vuoksi, että heillä on paras ammattitaito tässä maassa tietää ja

suunnitella sitä, miten nämä asiat pitäisi hoitaa. He ovat nimenomaan sanoneet, että ensin on katsottava tehtäväkokonaisuus ja sen jälkeen katsottava, mikä on organisaatiomalli, jolla se hoidetaan. Mutta te ette kuuleviin korviinne ota heidän käsitystään asiasta, vaikka he ovat sen tuoneet teille. He ovat mitä valmiimpia tekemään muutoksia ja nimenomaan parhaina asiantuntijoina todella tietäisivät, jos välittäisitte hetkenkin kuunnella, miten nämä asiat pitäisi hoitaa, jotta löydettäisiin nimenomaan kehittynyt malli. Totta kai organisaatiota täytyy muuttaa ja kehittää, ja he ovat siihen erittäin valmiit. Mutta antaisitte heille mahdollisuuden olla mukana suunnittelemassa.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. K a u p p i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen toi esiin, että me emme mukamas tai ainakaan minä en tietäisi, mitä työsuojelukentällä tehdään. Voin siihen todeta, että olen aikoinani toiminut luottamusmiehenä, joutunut niistä näkökulmista katsomaan ja yhteistyöskentelemään heidän kanssaan. Olen ollut työntekijänä monissa työyhteisöissä. Olen ollut työterveyslääkärinä ja joutunut kiinteään yhteistyöhön näitten organisaatioitten kanssa. Myös työnantajan roolissa olen joutunut tekemisiin näitten asioitten kanssa. Varsin monipuolinen näkemys ja kokemus minulla näistä asioista mielestäni on, mutta jääköön se tällä kertaa tarkemmin selostamatta.

Ed. H ä k ä m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin samaan asiaan huomiota kuin ed. Kauppinen ed. Stenius-Kaukonen puheenvuorossa. Silloin kun me epäilemme toistemme tietämystä sen suhteen, että ei ole esimerkiksi käytännön kokemusta asioista, niin olisi vähintäänkin kohtuullista, että ainakin silloin perehtyisi siihen, mitä se edustaja, jota syyttää siitä, että hänellä ei ole esimerkiksi asianomaiselta alalta työkokemusta, on kenties aikaisemmin tehnyt ennen edustajantehtäviä. Ehkä sitten selviäisi, että saattaa sitä näkemystä olla. Se ei tietysti välttämättä ole aina samansuuntainen kuin esimerkiksi teidän kantanne.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En teidän aikaisempien toimienne perusteella tätä puheenvuoroa käyttänyt, vaan sen perusteella, minkälaisia

puheenvuoroja tässä olette käyttäneet, ja nimenomaan sen aliarvostuksen johdosta, jota osoittatte niitä henkilöitä kohtaan, jotka työskentelevät nimenomaan työsuojeluorganisaatioissa.

Ed. R i m m i : Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin keskustelu, joka hallituksen esityksestä laiksi työsuojeluhallinnoksi tältä erää tässä salissa on käyty, on osoittanut, miten ristiriitaisesta asiasta on kysymys. Ennen muuta ainakin tämänoiselle uudelle kansanedustajalle tämäkin esitys on osoittanut, että piiruakaan ei missään tapauksessa hallituksen esityksestä pystytä muuttamaan, vaikka muutos kuinka tarpeelliseksi koettaisiin. Tämä on ilmeisesti ollut tässä talossa aina tapa, mutta se tuntuu kyllä äärettömän pahalta, huonolta tavalta.

Sanotaan, että tämä hallituksen esitys olisi esimerkiksi sellainen, että tällä säästettäisiin ensi vaiheessa viitisen miljoonaa markkaa. Kuitenkin esimerkiksi asiantuntijoita kuullessa on tullut selkeästi ainakin itselleni sellainen kuva, että nämä säästöt ovat hyvin näennäisiä ja hyvin kyseenalaisia johtuen juuri siitä, että toisaalla on kuitenkin varsin huomattavia menoja, vaikkapa se, että iso määrä virkamiehiä työsuojeluhallinnosta on nyt siirtymässä esimerkiksi lakkautuspalkalle. Jokainen tietää, mikä on lakkautuspalkka ja minkälaisia menoja siitä on.

Tässä on tullut sellainen kuva, että hallitus haluaa ajaa tämän lain todella kiireellä lävitse aivan väkisin ja sivuuttaa ne hyvin rakentavat esitykset, mitä työsuojeluhallituksen henkilöstö on tehnyt siitä, että pitäisi vielä ottaa aikalisä työsuojeluhallinnon kokonaisuudistuksen vuoksi, mihinkä he sinänsä ovat kovinkin valmiita. He eivät ole niskoittelemassa työsuojeluhallinnon kehittämistä ja toimintojen uudelleenarviointia vastaan, mutta he ovat nimenomaan halunneet ottaa lisää aikaa ja selvittää kaikessa rauhassa tämän asian. On hyvin ikävää, että täällä monissa puheenvuoroissa on mielestäni osittain jo syytettykin työsuojeluhallinnon henkilöstöä uudistushaluttomuudesta.

Mitä tulee ensinnäkin siihen, että SAK:n edustajien nimet ovat jossakin paperissa, niin täällä tuli ed. Stenius-Kaukosen puheenvuorossa jo esiinkin, että siinäkin kohdin on ristiriitoja. Sitä ristiriitatilannetta ammattiliittojen ja SAK:n välillä kuvaa esimerkiksi se, että useat ammattiliitot ovat kirjeillään valiokuntaan viestittäneet mielipiteensä ja näistä kirjelmistä tulee selkeästi esiin, että he eivät ole valmiita työsuojeluhallituksen lopettamiseen ja toimintojen muuttami-

seen, vaan ovat enemmänkin aikalisän ja kolmikantaneuvottelujen jatkamisen kannalla.

Haluaisin kiinnittää huomiota myöskin aluepoliittiseen näkökulmaan, joka täällä ei vielä mielestäni ole tullut esiin. Tamperelaisena, pirkkanmaalaisena, minua huolestuttaa tämä asia myös siitä näkökulmasta, että on itsesäänselvää, että vuoden, parin, kolmen päästä ei tätä henkilöstöä ja näitä työpaikkoja Tampereella ole. Muistan ajan, kun työsuojeluhallitus Tampereelle saatiin ja oltiin iloisia siitä, että saatiin valtion keskusvirasto, ja sitä pidettiin maakunnalle ja kaupungille hyvin tärkeänä asiana. On hyvin ikävä asia se, että näköpiirissä on, että työpaikat häviävät, ja meillä kaupunkina ei olisi varaa yhdenkään työpaikan häviämiseen.

Mitä tulee henkilöstön asemaan, sitä ei tällä lakiesityksellä myöskään turvata, ja valiokunnan vähemmistö vastalauseessaan kiinnitti myöskin henkilöstön asemaan huomiota.

Vielä palaan tähän kiireellisyyteen. Todella nyt olisi pitänyt lähteä siitä, että tämä lisäaika otettaisiin. Tässä on niin paljon erilaisia suuria puutteita. Ed. Komi viittasi mm. eräisiin puutteisiin ja sanoi, että lakia voitaisiin myöhemmässä vaiheessa korjata. Ei ole hyvä tapa se, että tehdään tietoisesti aukkoja ja puutteita täynnä olevaa lainsäädäntöä ja yritetään sitä mahdollisesti jälkepäin paikata.

Lakiesityksestä seuraa vielä sekin, että tässä on hyvin suuressa vaarassa koko työsuojelun kehittäminen. Enää ei voida puhua niinkään kehittämisestä, vaan on vaarana, että työsuojelu taantuu. Meille on ollut kunniaksi, että suomalaista työsuojelulainsäädäntöä on esimerkiksi Ilo käyttänyt esimerkkinä aikanaan. Nyt on vaarana se, että näin ei enää vastaisuudessa tule tapahtumaan. Laki on todella mitä onnettomin ja mitä huonoin. Kannatan myös sitä, että lakiesitys aikanaan seuraavissa käsittelyissä hylätään.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todella hämmästelen sitä näkökulmaa, joka on ollut täällä käytetyissä puheenvuoroissa, viimeksi ed. Rimmin puheenvuorossa. Jos ja kun tehdään niin, että osa näistä toiminnoista siirretään ministeriöön ja vielä — niin kuin vastalauseessannekin todetaan — koko henkilöstön kohdalta kaikkien asema on voitu turva, niin minä näkisin asian jopa vahvistumisenä. Kun ollaan ministeriön osasto, saatetaan olla jopa vahvempia verrattuna siihen, että oltaisiin erillinen keskusvirasto. Tämän tyyppiseen aja-

tusmalliin on mm. aikanaan päädytty, kun puhuttiin kuluttajahallinnon järjestämisestä. Olen ollut itse sitä valmistelemassa. Silloin nimenomaan otettiin tavoitteeksi, että tämän hallinnon alan asema vahvistuu, jos me saamme ministeriöön oman osaston. Sitä taustaa vasten en todellakaan ymmärrä tätä kritiikkiä, jota äsken käytetyissä puheenvuoroissa, viimeksi ed. Rimmin puheenvuorossa, oli.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan kerta kaikkiaan toista mieltä siitä, että tässä asiassa vielä pitäisi ottaa aikalisä. Jos me haluamme turhaa byrokratiaa ja turhaa hallintoa (Ed. Stenius-Kaukonen: Ei se mitään turhaa ole!) tässä maassa kaventaa ja supistaa ja mennä normaaliin järjestykseen, niin jostakinhan meidän on aloitettava. Eiväthän tässä tehtävät loppu, vaan sieltä lähtee turhan paperin pyörittäminen pois. Minusta se on aivan oikein. Olen nähnyt myös erään paperin, jossa on SAK:n ja STK:n allekirjoitukset. Minusta se oli hämmästyttävä paperi. Siinä käydään suoraan eduskunnan kimppuun, sen perustuslaillisen aseman kimppuun: halutaan vaikuttaa siihen, mitä tässä maassa saa eduskunta päättää. Kyllä eduskunnan tehtävä on tehdä linjaratkaisut. Ne eivät kyllä kuulu SAK:lle tai STK:lle, se on aivan varma. Nimenomaan tässä asiassa työsuojeluhallitus on ihan turha byrokratia. Työsuojeluun liittyvät tehtävät kyetään aivan hyvin hoitamaan ministeriön kautta.

Ed. S-L. Anttila, kuluttajahallintokin pitäisi panna kilpailuvirastoon eikä pitää omana yksikönä. Sekin on ihan turhanpäiväistä höpötystä.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy ed. S-L. Anttilalle vielä kerran todeta, että kun työsuojeluhallituksen kollegio on pystynyt tänä päivänä päättämään asiat Tampereella, niitä ei ole tuotu ministeriöön, piirit ovat sieltä ottaneet päätökset ulos. Kun byrokratia laitetaan ministeriön sisälle omaksi osastokseen, silloin ministeriöstä on haettava aina erillinen päätös tämän osaston kautta. Tulee yksi porras lisää valitettavasti. (Ed. S-L. Anttila: Yksi poistuu!) — Ei se poistu, koska nyt päätökset on tehty siellä kollegiossa eikä ministeriössä.

Minä ymmärrän porvareiden tahdon tässä asiassa ja ymmärrän työnantajapiirien tahdon. Tämän hommanhan on työnantajaliitto laittanut vireille, koska se on halunnut sitä jo 70-luvulla silloin, kun minäkin olin työpaikkani

työsuojeluvaltuutettuna. Tämä asia on ihan porvarihallituksen tahto. Työsuojelun tasoa heikennetään, se byrokratisoituu ja piste.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskeisenä ongelmana tässä on juuri se, että voimavaroja siirretään lakkautuspalkalle silloin, kun heitä olisi juuri tarvittu työsuojelun kehittämisessä. Olisi pitänyt katsoa paremmin se paikka, mikä kullekin olisi sovelias, jotta yhteiskunnalle ja työelämälle saataisiin hyötyjä aikaiseksi.

Tärkeä byrokratian vähentäminen tapahtui jo edellisen hallituksen aikana, kun kunnallinen ja valtiollinen työsuojelutarkastus yhdistettiin. Se mahdollisti sen, että on voitu asiantuntemusta koota. On enemmän vakansseja, joista voidaan luonnollisen poistuman kautta vapauttaa uusiin tehtäviin. Esimerkiksi henkisen työsuojelun kehittäminen on ollut mahdotonta sen takia, että on ollut vanha vakanssirakenne. Tämän uudistuksen jälkeen pystyttiin vapauttamaan sellaisia vakansseja, joita voitiin täyttää uutta tarvittavaa asiantuntemusta omaavilla henkilöillä. Se on ollut nyt helpompaa keskitetyssä työsuojeluhallinnossa kuin se tulee jatkossa olemaan pienissä työsuojelupiirien muodostamisissa yksiköissä. Ne voivat jossakin määrin omalla alueellaan erityisasiantuntemusta koota ja mahdollisesti spesialisointua, mutta huomattavasti heikommin kuin silloin, kun koko työsuojeluvalvonta on yhden organisaation alaisena.

Ministeriö taas luonteeltaan on toisen tyyppinen hallintoelin. Voidaan sanoa, että asioiden siirtäminen työsuojeluhallituksesta ministeriöön on voimakkaampaa keskittämistä kuin nykyinen malli on ollut. Ed. P. Leppänen on asiasta puhunutkin. Eli kaikki nämä ratkaisut ovat varsin vajavaisesti harkittuja. Olisi toivonut — toivottavasti ajatuksena on kehittää työsuojelua — että olisi tehty myös sitä tarkoitettavia hallinnollisia ratkaisuja.

Ed. Rimmi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee siihen, kuuluuko tämä SAK:lle, kun ed. Ukkola totesi, että ei kuulu mikään esimerkiksi SAK:lle, kyllä sinne jotakin kuuluu siinä mielessä, että Ilon sopimuksen mukaan työmarkkinajärjestöt valvovat työntekijöittensä etuja, muitakin kuin palkkaetuja. Työntekijöiden terveydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen on yksi tärkeä työsektori.

Mitä tulee siihen, että aikalisää olisi tarvittu, niin suppeassa valmistelussa ei ole otettu lähes-

kään kaikkia asioita huomioon. Nyt esimerkiksi tulevat Eta- ja EY-ratkaisut, ja näiden osaltakin on tulossa muutoksia, ja nämä vaikutukset ovat kokonaan tämän lain valmistelussa selvittelemättä.

Ihan niistä säästöistä, kun tätä on säästöillä perusteltu: Kun sanoin jo lakkautuspalkoista, niin saamieni tietojen mukaan on jo 11 henkilöä siirretty lakkautuspalkalle joulukuun alusta työsuojeluhallituksesta ja 4 henkilöä työsuojelupiireistä. Nämä palkat eivät tietysti mene enää sieltä työsuojeluhallinnon budjetista, mutta ne menevät muista valtion varoista. Se 5 miljoonan tavoite, mikä tässä on, kyllä on täydellisesti utopistinen.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. P. Leppäsen väite siitä, että tässä on työnantajapiirien käynnistämä operaatio, mielestäni on sikäli perusteeton, että tämähän on normaalia luonnollista jatkoa sille toiminnalle, jota jo edellisen hallituksen aikana aloitettiin, kun tietyt keskusvirastot yhdistettiin. Nyt on päästy pidemmälle, ollaan keskusvirastoja lakkauttamassa. Maatilahallitushan lakkaa vuoden alusta, ja tämä on jatkoa sille: asuntohallitus ja työsuojeluhallitus. Eli ei tässä pidä nähdä turhaan siinä mielessä mörköjä.

Vielä kerran korostan sitä, että ei se välttämättä toimintaa mitenkään huononna. Päinvastoin koko sektorin asemaa saattaa vahvistaa se, että näitä asioita hallinnoidaan ministeriöstä käsin, säästetään paperibyrokratiassa ja voidaan näin ollen sellaisia toimintoja ministeriössä käyttää hyväksi, jotka siellä ovat jo olemassa, joita ei tarvitse erikseen nimenomaan toimistotyön ym. osalta työsuojeluhallintoa varten perustaa. Tietojärjestelmät ja muut ovat olemassa.

Tätä taustaa vasten tietysti tämä asia voidaan nähdä, niin kuin on haluttu vasemmiston taholta nähdä, niin että tässä tavallaan pyritään näkemään mörkö. Toisaalta teidän vastalauseenne kuitenkin myöntää sen, että työsuojeluhallinnon alalla on voitu löytää ratkaisuja mm. juuri henkilöstön asemaan.

Ed. Koskinen sanoi, että voimavaroja on lakkautuspalkalla. Ed. Koskinen, yli 400 000 työtöntä on tänä päivänä. Eivätköhän nekin voimavarat ole valitettavasti aikamoisella lakkautuspalkalla.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmeisesti minä olen niin tietä-

mätön, että en tiedä, että ilmeisesti Ilon sopimuksessa, ed. Rimmi, lukee, että hallinnon järjestäminenkin pitää kysyä ammattijärjestöiltä, siis Suomen hallinnon järjestäminen. Mitä virastoja pitää olla, sekö pitää ammattijärjestöiltä kysyä? Olisitteko te nyt ystävällinen ja kiltti ja tekisitte meille pöjlille kansanedustajille listan, mitä me saamme itse täällä päättää? Mitkä asiat kuuluvat SAK:lle? Jos kerta maatilahallituksen, asuntohallituksen ja työsuojeluhallituksen lakkauttaminen kuuluu SAK:lle, niin tehkää herranen aika meille lista, että me tiedämme, mistä me saamme täällä oikein päättää ja mistä emme.

Kyllähän nyt on Ilon sopimusta tulkittu aivan pieleen. Ei kai nyt joku ammattijärjestö määrää siitä, miten yksittäinen maa hallinnon järjestää, mitä virastoja sillä on. Ilmeisesti SAK:n ja muitenkin ammattijärjestöjen pitää pitää huoli siitä, että niiden ay-pukareille on työpaikkoja, kun toimistosta saavat potkut.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolalle ei voi oikeastaan tuohon puheenvuoroon muuta sanoa kuin sen, että eduskunta vain on ja Suomi jossain vaiheessa hyväksynyt eli ratifioinut nämä Ilon sopimukset noudatettavaksi täällä.

Mutta ed. S-L. Anttilan puheenvuoroon haluaisin vastata, kun hän sanoi, että maatilahallituksen, työsuojeluhallituksen ja asuntohallituksen lakkauttaminen on johdonmukaista seurausta hallinnon keventämisestä. Asian voi tietysti nähdä noinkin.

Mutta aika suurta epä johdonmukaisuutta on siinä, miten näiden eri hallitusten henkilöstöä kohdellaan. Kun maatilahallitus lakkautetaan — siellä on 480 virkaa suunnilleen ja budjetin perusteluissa lukee, että maatilahallitus siirretään voimavaroineen ministeriöön ja muihin virastoihin — se tietää sitä, että sieltä muistaakseni lakkautetaan 27 virkaa. Eli noin 450 virkaa siirretään ministeriöön. Eli siellä ei tapahdu sellaista hallinnon keventämistä ihmisissä kuin asuntohallituksessa, kuin työsuojeluhallituksessa. Tämä asettaa minusta nämä asiat sillä tavalla eriarvoiseen asemaan, että niitä ihmisiä ei ole kohdeltu tasapuolisesti.

Tosin kun maatalousjaostossa kuunneltiin asiantuntijoita tämän asian kohdalla, niin kyllähän siellä ministeriön edustajatkin myönsivät, että tämä on tilapäinen ratkaisu ja noin 100 virkaa on sellaisia, jotka joudutaan tulevaisuudessa lakkauttamaan, koska yksinkertaisesti

niillä ihmisillä, jotka siirretään ministeriöihin, ei ole tekemistä.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Vastaan oman puheenvuoroni aluksi ed. Ukkolalle, kun hän ihmetteli näitä kaiken maailman sopimuksia. Kyllähän Ilon kolmikantaperiaate edellyttää sitä, että työnantajat, työntekijät ja hallitus käyvät neuvotteluja ja valmistelevat yhdessä tähän alaan kuuluvat asiat ja myös hallintoon liittyvät. Mutta siitä, onko tämä hallintomalli jokin erityinen, tässä on koetettu keskustelun aikana käydä mielipiteiden vaihtoa ja Suomen mallia on kyllä pidetty kansainvälisesti ottaen ihan hyvänä. Tässä mielessä mitään syytä muutokseen siihen suuntaan, mitä nyt on esitetty, ei ole pakko tehdä, mutta tämä on varmaan enemmän makuasia.

Sen sijaan se kielenkäyttö, jota ed. Ukkola toistuvasti esittää puhuen ay-pukareista ja kaikesta muusta tällaisesta, se jos mikään, kyllä on Ilon sopimuksen henkeä vastaan, jossa nimenomaisesti ja kaikkein tärkeimpänä asiana on pidetty sitä, että työnantajat ja työntekijät saavat vapaasti järjestäytyä ja vapaasti käyttää omaa sopimusoikeuttaan. En parhaalla tahdolla lanikaan pysty pitämään tätä ed. Ukkolan kielenkäyttöä sopimuksen mukaisena kunnioittavana suhtautumisena, mutta meitä on tietysti mokeksi.

Arvoisa puhemies! Mitä historiaan tulee nimenomaan työsuojeluhallinnossa, niin tuntee itsensä kohtalaisen vanhaksi, kun voi sanoa eläneensä läpi sekä Helsingin ajan, Tampereen että nyt uudelleen Helsingin ajan. Aikoinaan kun työsuojeluhallitus siirrettiin Tampereelle, se päätös — kun puhuttiin näistä SAK:n päätöksistä — tapahtui SAK:ssakin äänestämällä yhden äänen enemmistöllä, jossa ryhmät menivät vielä halki. Eli tämä ei ollut edes ns. puoluepoliittisesti väritty kanta, ja yhden äänen enemmistöllä päädyttiin siihen, että työsuojeluhallitus voitaisiin siirtää Tampereelle. (Ed. Laine: Niin täälläkin äänestettiin!) — Niin kuin ed. Lainekin toteaa, vielä täälläkin tehtiin samalla tavalla. — Silloin oli hallintokulttuurina viedä eräitä tärkeitä keskuksista pois Helsingistä ja antaa näille itsenäistä päätösvaltaa.

On totta, että tässä ehkä mentiin eräiden hallinnonalojen osalta vähän turhankin pitkälle, niin että ministeriön valta tätä myöden näytti katoavan keskusvirastoille. Sehän ei sinänsä muutoin olisi ollut kovin valitettavaa, mutta käänköpuolena on se, että ainakin periaatteessa

hallituksen tulisi nauttia eduskunnan luottamusta. Kun ministeriö puolestaan on päällikkövirasto, ministeriön alaisuudessa suoraan olevan yksikön pitäisi olla hieman paremmassa parlamentarisessa valvonnassa kuin varsin itsenäiseksi kehittyneet keskusvirastot olivat.

Tätä silmälläpitäen tehtiin tämä suuri hallinnonuudistusprojekti, jossa koetettiin katsoa puolelta jos toiselta, millä tavalla keskusvirastoja voitaisiin uudenaikaistaa, osa niistä mahdollisesti lopettaa ja joitakin yhdistää. Tämä minun mielestäni on ihan normaalia hallinnonuudistustyötä. Olen itse ollut sitä mieltä, että sosiaali- ja terveyshallinnon yhdistäminen samoin kuin opetuspuolella kahden keskusviraston yhdistäminen on ollut ihan mielekästä.

Mutta sen sijaan katsoen nyt asuntohallituksen tilannetta minun mielestäni esimerkiksi tämän keskusviraston alalla jo tänä talvena on tehty ratkaisuja tavalla ja tarkoituksella, jotka osoittavat, että kysymyksessä on pikemminkin tämän yhteiskuntapolitiikan sektorin poistaminen täältä meidän työstä. On haluttu pois asuntohallitus sen vuoksi, että se on ikävällä tavalla häirinnyt tilastoillaan, tutkimuksillaan ja asiantuntemuksellaan markkinatalouteen perustuvaa asuntopolitiikkaa, joka nyt on ministeri Rusanen ideana.

Jos katsotaan työsuojeluhallinnon tilannetta, voidaan varmasti perustella sitä, että osa organisaatiosta tuodaan ministeriön puolelle. Mutta tässä on mielestäni lisäongelmana se, että työsuojelu- ja työterveysasiat ovat keskenään varsin läheisessä kiinteässä yhteistyössä ja toisaalta aikoinaan tehdyn ministeriöiden jakosuunnitelman mukaan taustalla ovat sosiaali- ja terveysministeriö sekä työministeriö. Tällä on oma haitallinen lisäseuraamuksensa, koska näyttää siltä, että työsuojelua, niin kuin hallitus esityksessään nyt perustelee, viedään yhä lähemmäksi työvoimaa, työvoimapiiriä. Näin minun mielestäni se antaa työntekijöille tällaisen tavaraluonte. Tätä silmälläpitäen tietysti täällä hallituspuolueiden ja kaikkein uskollisimman hallituksen kannattajan ed. Ukkolan puheenvuoroista tulee hyvin loogisesti esille se, että on selkeämpää ja yksinkertaisempaa tehdä päätöksiä, kun ei aina tarvitse kuunnella toista puolta.

Ed. P. Leppäselä voi sanoa, että kyllä tietysti tavallaan nämä uudistukset, mitä hallitus nyt tekee työsuojelun työpaikalla tapahtuvaan kirjaamiseen nähden, juristin näkökulmasta varmaan asioita yksinkertaistavat. Nimittäin kun ei tule kahdenlaista tietoa tuomioistuimeen, on

paljon helpompi tuomita, kun tuomitsee vain työnantajan kannan mukaan, jota työsuojelupäällikkö edustaa. Siinä on puolensa ja puolensa, minkä vuoksi pitäisi kuulla kumpaakin osapuolta, ellei tämäkin kummankin puolen kuuleminen tuomioistuimessa nyt sitten osoittaudu ed. Ukkolan tai muiden mielestä vanhanaikaiseksi höpinäksi.

Tässä mielessä mielestäni ongelmallisinta ei siis ole se, mikä on kulloinkin vallitseva hallinnollinen organisaatio, vaan se, minkä takia, missä tarkoituksessa, millä premisseillä tätä tehdään. Se siinä on keskeistä. Tästä hallituksen esityksestä heijastuu, että päällimmäisenä on ollut säästö, joka on huonosti laskettu. Toisena yhtä tärkeänä asiana on se, että kiusalliset asiat saadaan vähän paremmin valvontaan, tässä tapauksessa sen tyyppiseen valvontaan, joka merkitsee, että ei ole valvontaa ollenkaan.

Työsuojelu on sinänsä aivan varmasti nimenomaisesti yhteistyötä. Siihen tarvitaan työnantajia ja työntekijöitä, mutta siinä on myöskin työläinsäädännössä keskeisenä oleva periaate heikomman edun valvomisesta. Se, miksi työntekijä katsotaan heikommaksi, vaikka hänellä olisi SAK tai mikä tahansa liitto takanaan, perustuu tietysti ihan työsuhteen juridiseen käsitteeseen siitä, että työsuopimus on nimenomaan sitä, että sitoutuu tekemään työtä toisen johdon ja valvonnan alaisena palkkaa tai muuta vastiketta vastaan. Siihen kuuluu se, että työnantajalla on isännän valta. Se on se juridinen peruskäsite, jota ei voi hämärtää. Tältä kannalta on tietysti aivan selvä asia, että tarvitaan suojamekanismeja, ytoimintaa, työsuojelua ja kaiken näköistä muuta, jolla voidaan nykyaikaisessa sivistyneessä yhteiskunnassa pitää huolta siitä, joka sen työvoimansa on myynyt.

Arvoisa puhemies! Minä en olisi muuten intoutunut tähän pitkään lisäpuheenvuoroon, mutta kun ed. Ukkola suorastaan pyysi, että häntä nyt valistettaisiin, mistä tämä johtuu, niin pyyntöön vastataan. Yhteistyökykyä meiltä kyllä löytyy. (Ed. Stenius-Kaukonen: Tämä oli hyvää tukiopetusta!)

Minun mielestäni asetuksella tämän hyvinkin aukollisen työn paikkaaminen on sekä ed. Kommin että muiden puolelta kyllä liiallinen vaatimus sen vuoksi, että kyllä lailla ja asetuksella on oma keskinäinen asemansa eikä asetuksella enää huonoa lakia paikata. Sillä voitaisiin lakia tämentää ja tehostaa. Tässä mielessä hallituksella on tavallistakin suurempi velvollisuus seurata tämän lain eteenpäinmenoa, jos käy niin kuin

epäilen, että meidän hylkäysesityksemme, vasemmistoliiton, sosialidemokraattien ja käsittääkseni myöskin vihreiden hylkäysesitys, kolmannessa käsittelyssä tulee häviämään.

Mutta vielä aivan lopuksi minä haluaisin kiinnittää sellaiseen seikkaan huomiota, joka on kerta toisensa jälkeen hallituksen esityksissä toistunut. Se on se, että tämä hallitus on ratsastanut ja voi vielä ratsastaa muutaman hetken ajan Suomen varsin hyvällä kansainvälisellä maineella monissa asioissa. Näin on ollut kehitysyhteistyössä. Näin on ollut tasa-arvossa. Näin on ollut työsuojelussa, ja näin on ollut myöskin meidän ns. hyvinvointivaltion nimikkeemme kohdalla. Mutta minusta tuntuu, että tässä suhteessa maineen tie tulee olemaan kovin lyhyt. Tieto, valitettavasti myös kansainvälisesti, kulkee suomalaisen sananlaskun mukaisesti: "Paha kello kauas kuuluu." Kun tieto siitä, että me ajamme alas meidän pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaamme, leviää, niin silloin myös voi olla hieman epämiellyttävämpi esitellä oman maansa tilaa ja todellisuutta kansainvälisillä foorumeilla.

Kaikeksi onneksi, arvoisa puhemies, nämä käsiteltävänä olevat asiat kuitenkin kuuluvat Ilon valvontaan ja näin ollen tieto siitä, miten kussakin jäsenmaassa asioita käsitellään ja kehitellään, liikkuu tavallistakin nopeammin. Ja voi olla, että tulevaisuudessa me saamme sitten apua kansainvälisiltä järjestöiltä samalla tavoin kuin me olemme sitä aikoinamme antaneet.

Minä toivon, että ne hallituspuolueiden kansanedustajista, jotka ainakin kovin vilpittömän tuntuksella täällä puhuivat siitä, että nimenomaan on kyse byrokratian vähentämisestä, ottavat vastuun jatkossa tämän lain eteenpäinviemisestä niin, että käytännössä voidaan myös niissä kylmissä luvuissa, jotka kertovat kuolemaan johtaneista tapaturmista taikka muista vakavammista onnettomuuksista taikka henkisen stressin kehityksestä työpaikoilla jne., osoittaa, että tämä on ollut todella oikeaan suuntaan mennyt kehitys.

Nimittäin, arvoisa puhemies, enemmistödemokratiaan siirtymisen myötä me myös siirrymme siihen tilanteeseen, että hallituspuolueet todennäköisesti saavat tässä tahtonsa lävitse. He eivät enää täällä kantaansa, siltä näyttää, käännä. Mutta tulen olemaan yhtä inhottavan pitkämuistinen jatkossakin, kun palaamme esillä olevan hallintouudistuksen vaikutuksiin, siihen mitä työsuojelu modernissa yhteiskunnassa merkitsee.

Ed. Laitinen: Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron itse asiassa vastauspuheenvuorona ed. Ukkolan käyttämään puheenvuoroon. Ajattelin niin, että käytännön työsuojelutyötä tekevänä ihmisenä voisin jonkinlaista tukiovetusta ed. Ukkolalle antaa, mutta itse asiassa minulla ei ole kovinkaan paljon lisättävää tuohon, mitä ed. Halonen omassa erittäin hyvässä ja asiantuntevassa puheenvuorossaan esille toi.

Haluan vain puuttua ed. Ukkolan puheenvuorossa siihen kohtaan, jossa hän jälleen kerran hyökkäsi erittäin voimakkaasti työmarkkinajärjestöjä ja erityisesti SAK:ta vastaan. Kyllä se niin on, ed. Ukkola, että ilmeisesti tässä edustajatyössä on perehdyttävä vähän laajakantoisemmin ja laajapohjaisemmin asioihin kuin toimittajan työssä ja perehdyttävä myös työmarkkinajärjestöjen välisiin asioihin: Mitä suositusopimuksia ja määräyksiä, jotka ovat valmistuksessa, on otettava huomioon ennen kuin ne lakiesityksinä meille tulevat? Kyllä se nyt niin kuitenkin, ed. Ukkola, on, että me tässä talossa ja tässä salissa säädämme lait. Ei niitä lakeja säädä työmarkkinajärjestöjen välillä. Jos ed. Ukkolalla on ollut tällainen käsitys, se on ollut väärä käsitys. Me päätämme nyt kyseessä olevasta laista ja tuon periaatekannan mukaisesti, mitä ed. Ukkola täällä on tyrkyttänyt moneen eri otteeseen, hän olisi nyt kannattamassa opposition hylkäysedotusta tämän lain osalta.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Halonnan vahvisti puheessaan sen, minkä minä sanoin. Ei Ilo määrää, minkälainen hallinto meillä täytyy olla tämän asian järjestämiseksi. Ei Ilon sopimuksessa sanota, että Suomessa pitää olla työsuojeluhallitus Tampereella ja siellä pitää olla niin ja niin monta virkamiestä. Tämähän oli minun sanomani ydin. Ei Ilo näitä asioita määrää. Ja te sen tunnustitte omassa puheenvuorossanne. Nämä hallinnonuudistamisasiat ovat sellaisia, että ne eivät kuulu muille kuin hallitukselle ja eduskunnalle, jolle hallitus on vastuussa. Kyllä hallinnon uudistamisen ja järjeistämisen sentään täytyy olla sellaista, että siihen eivät jotkut ulkopuoliset intressit vaikuta eivätkä heidän omat näkökantansa.

Eduskunnan valta ja vastuu? Toimittajana minä olen nähnyt ulkopuolelta, että siitä ei ole ollut mitään jäljellä. Eikä sitä kyllä ole, jos vain piipitetään kaiken maailman etujärjestöjen perässä. Se viimeinenkin valta menee. Tiedättekö, mitä sanotaan kentällä tämän SAK:n sopimuk-

sen jälkeen: Mihin teitä tarvitaan? Lopettakaa itsenne, niin siitakin tulee säästöä! Työmarkkinajärjestöthän ne päättävät, mitä täällä tehdään ja Suomessa päätetään. Mitä tähän vastaa tuolla kentällä, kun tällaisia kysytään? Puolusta siinä sitten eduskunnan asemaa ja kansanedustajan työtä!

Ed. Häkämies: Arvoisa puhemies! Olen tottunut ed. Halosen puheenvuoroissa siihen, että hän puhuu enemmän järkeä kuin tunteella, ja niin tälläkin kertaa ihan ehkä puheenvuoron loppuosaa lukuun ottamatta.

Ed. Ukkolalle kyllä sanoisin, että ehkä hie-man kannattaisi Ilon sopimuspolitiikkaan ja tapaan, jolla sopimukset hyväksytään, perehtyä. Kyllä siellä hyvin vahvasti tulee läpi kolmikantavalmistelu, ja myös Suomi tietysti siihen sitoutuu, ed. Ukkola. Haluan korostaa, koska ed. Halosen puheenvuorosta ehkä saattoi saada väärän käsityksen, että kyllähän tämä on tapahtunut juuri niin. Palkansaajajärjestöt SAK mukaan lukien — tässä on minulla mustaa valkoisella — ilmoittavat kannattavansa uudistusta, ja myös niitten kansanedustajien, joilla on selkeä SAK-tausta, olisi joskus hyvä muistaa, että on muitakin palkansaajajärjestöjä kuin SAK.

Vielä lopuksi sanoisin, että en myöskään suostu ed. Halosen puheenvuoron sitä kohtaa uskomaan, jossa hän väitti työsuojelun tason heikentyvän tämän lainsäädännön myötä. Tämän minä ehdottomasti kiistan. Olen vakuuttunut siitä, että kun resursseja varsinaiseen kenttätööhön keskushallinnon resurssien sijasta suunataan enemmän, päätösvaltaa enemmän ja muitakin resursseja, niin työsuojelun taso pikemminkin paranee.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Osittain ed. Häkämiehen puheenvuoro teki turhaksi jo vastata. Minä koetin kyllä melkein rautalangasta vääntää ed. Ukkolalle sen, että se nimenomaan koskee valmisteluvaihetta, jossa pitäisi olla kolmikantaperiaate.

Toisaalta totean, että eduskunta on olemassa tietysti meidän hallitusmuotomme mukaisesti. Ihan kansainvälisten säännösten mukaan on hyvä tapa, että on demokraattinen valtio, jossa kansa on suoraan edustettuna valtiopäivillä. Tietysti, ed. Ukkola, jos nyt neuvoo tässäkin tarvitsette, voi vastata kansalaisille, että vaikka sotilasdiktatuurit ovat usein paljon yksinkertaisempia, niin ne ovat ajan mittaan aika paljon epämu-kavampia.

Mitä tulee nimenomaan SAK:n osallistumiseen, niin minun on hyvin helppo käsittää, että SAK haluaa varmistaa myös sen, että ministeriön sisällä kolmikantaperiaatte ja nimenomaan työntekijäjärjestöjen huomioon ottaminen vahvistetaan. Siitä kai nyt on lähinnä ollut kyse. On aivan turha vetää SAK:n nimeä kaikkiin niihin tähän hallituksen esitykseen kuuluviiin pykäläkohtaisiin huononnuksiin, joita sen liitteenä koetetaan tuoda esille. Tämän vuoksi minusta puhutaan nyt vähän aidasta ja aidanseipäistä, mutta se sallittaneen ehkä ed. Häkämiehellekin oman värin säilyttämisen hyväksi.

Ed. Rimmi: Arvoisa puhemies! Ei enää oikeastaan tarvitsisi tästä kolmikantavalmistelusta lisätä, koska se tuli kahdessa edellisessä puheenvuorossa, mutta sen verran nyt vielä, että toivoisin todella myös, että ed. Ukkolakin paneutuisi kolmikantajärjestelmään tarkemmin ja selvittäisi itselleen, kuinka suuri merkitys sillä on monien isojen asioiden valmistelussa. Ellei tällaista valmistelumenettelyä olisi, en osaa oikein kuvitellakaan, kuinka toivotonta, sekavaa, vaikeaa ja pitkäveteistä monien asioiden eteenpäinvieminen esimerkiksi tässä talossa olisi.

Ed. Koskinen: Arvoisa puhemies! Ed. Ukkolahan on täällä ehkä tapansakin mukaan haukkunut väärää puuta. Tässä tapauksessa nimenomaan SAK on lainannut nimensä tämän hallituksen esityksen taakse, ja hän koettaa nyt jatkuvasti arvostella oppositiota siitä, että me ikään kuin kolmikantayhteistyöhön vedoten olemme vaatimassa muutoksia hallituksen esitykseen.

Ei näin ole, vaan me olemme juuri luottaen siihen, että eduskunnan pitää itse harkita, milloin on sen kaltaisesta asiasta kysymys, jossa voidaan muuttaa, ja milloin taas ei, katsoneet, että tässä tapauksessa pitäisi kuunnella ehkä tarkemmin työsuojelun kentällä toimivia ihmisiä ja ammattiliittojen edustajia eikä välttämättä sitä, että keskusliiton toimitsija on esimerkiksi neuvotteluissa katsonut, että tällainen malli voitaisiin sietää, jota hallitus esittää.

Silloin, kun on selkeistä sopimuksista kysymys ja kolmikantayhteistyössä valmistuneista esityksistä, ne yleensä voidaan hyväksyä hyvin laajalla konsensuksella. Mutta usein voidaan eduskunnassa tehdä niihin myös kohennuksia. Tässä tapauksessa opposition edustajat ovat työasiainvaliokunnassa ja täällä salissa olleet

sitä mieltä, että tämä esitys on hätäisesti ja huonosti valmisteltu ja olisi syytä odottaa ja valmistella parempi esitys. Siinä ei loukata parlamentarismia eikä Ilon kolmikantayhteistyötä. Ed. Ukkolan puheet tuppaavat loukkaamaan molempia.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Me ilmeisesti elämme korporaatioissa emmekä missään parlamentaarisessa demokratiassa. Tämä kolmikantavalmistelu tarvittaneen kaikissa asioissa eikä pelkästään työsuojelussa ja työolainsäädännössä. Näin päätetään kohta kai lapsilisistä ja vuokrista. Ainakin tähän saakka on päätetty. Miten esimerkiksi kolmikantavalmisteluun saatisiin eläkeläiset mukaan tai milloin saataisiin yhtä vahvaan kolmikantavalmisteluun lapsiperheet mukaan? Onko niin, että SAK:n kolmikantavalmistelutie on ainut keino tietää lapsiperheiden asemasta? Höpö, höpö! Kyllä ne ovat lapsiperheet, jotka tietävät lapsiperheiden asemasta. Mutta miten näiden asiat saadaan kolmikantavalmisteluun niin, että se sitoo etukäteen jo kansanedustajien kädet, minä kysyn vain. Etukäteen sidotaan kansanedustajan kädet tässä kolmikantavalmistelussa, ja se on minusta tämän eduskunnan ja kansanedustajien halveksuntaa, suoraan sanoen.

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Oikeastaan haluan kiittää ed. Ukkolaa, että hän otti uudelleen tupon esille sen takia, että minä edellisellä kerralla en pitkän jonon vuoksi päässyt vastaamaan hänelle. Nimittäin jos ed. Ukkolalla on semmoinenkin väärä käsitys, että tulopoliittinen sopimus perustuisi jonkin näköiseen lainsäädäntöjärjestelmään, niin se ei kyllä perustu. Se on puhtaasti poliittinen sopimus, ja sehän perustuu siihen ideaan, että hallitus neuvottelee työmarkkinajärjestöjen kanssa ja saatuaan sopimuksen koettaa ehdottaa omille ryhmilleen, että tämä olisi hyvä. Silloin, yleensä viisaasti kyllä tehdään sen mukaisesti, mitä hallitus on esittänyt. Loppu on normaalia parlamentarismia. Oppositionhan siinä yleensä lehdellä soittelee, kun ei pääse mukaan tähän.

Mutta sen sijaan minä en oikein yhtä kohtaa ed. Ukkolan suuttumuksessa käsittänyt. Minun käsittääkseni teidän eduskuntaryhmänne koko yhden naisen voimalla on oppositiossa. Minkähän takia ed. Ukkola on niin kauhean huolissaan siitä, millä tavalla hänen käsiään sidotaan. Mutta ehkä tämä enteilee sitä, että

hallituspohja aikoo nyt laajentua hyvin voimakkaasti ed. Ukkolan ainakin nimellisesti liberaaliin suuntaan.

Ed. V e h k a o j a : Rouva puhemies! Minun on pakko hämmästellä ed. Ukkolan näkemyksiä, joita hän on tietysti tuonut eduskunnassa toistuvasti ja jatkuvasti esiin. Siihen sisältyy niin paljon vihaa ammattiyhdistysliikkeen roolia kohtaan ja sitä vastaan, ikään kuin sitä ei saisi olla minkäänlaisena osapuolena olemassa.

Hän arvosteli tupojen sisältöä ja sanoi, että ne eivät edes koske vanhuksia, mutta sehän ei pidä paikkaansa. Mehän tiedämme, että näissä yhteisissä on myös poliittista kantaa sopimuksiin otettu ja tehty päätöksiä eläkeläisiä yhtä hyvin kuin lapsia koskien, koska jos ajatellaan työntekijöiden kannalta asioita, niin heillä on omat kytkentänsä molempiin ikäryhmiin päin. Sehän on aivan selvä asia. Ei se ole mikään kysymys, joka on työntekijäkunnan intressien ulkopuolella.

Mutta ihan niin kuin ed. Halonen sanoi, kysymys on poliittisesta sopimisesta ja siitä, että me haluamme antaa arvoa poliittisesti yhteiskuntarauhalle, jolloin voi olla hyvinkin viisasta erilaisissa oloissa päästä laajakantoisempiin sopimuksiin.

Toivon mukaan eduskunnalla on kuitenkin roolia päättäessään omalta kohdaltaan asioita tehdä parannuksia esityksiin. Mutta niin kuin olemme nähneet, tämä eduskunta on yleensä pyrkinyt tällä kaudella vain huonontamaan esityksiä tai olosuhteita vallankin kansalaisten osalta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

1. lakiehdotuksen 1—7 §, johtolause ja nimike,

2. lakiehdotuksen 13, 16, 18, 20, 21 ja 23 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

3. lakiehdotuksen 20 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 12 b §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

6. lakiehdotuksen 64 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

8. lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 28 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen 21 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 20 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

12. lakiehdotuksen 30 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laeiksi asumistukilain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 250

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan valtioneuvostolle annettavaksi valtuudet erityisistä syistä tehdä asumistukeen yleinen tarkistus kesken tukikauden, jotta yleiset ennakoimattomat olosuhteiden suuret muutokset voitaisiin ottaa asumistuessa joustavasti huomioon. Samassa yhteydessä lakia ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että asumistuki tarkistettaisiin, jos ruokakunnan pysyvät tulot huomattavasti nousisivat. Huomioitavaa on, että esitys ei sisällä asumistuen lisäämistä, jos ruokakunnan tulot olennaisesti alenevat. Toki lakiesitys sisältää muitakin muutoksia.

Ympäristövaliokunta on päättänyt perustuslakivaliokunnan lausuntoon nojaten jakamaan lakiesityksen kahtia, jolloin 15 a § siirrettäisiin omaan lakiinsa. Pykälähän kuuluu näin: "Sen estämättä, mitä 15 §:ssä on säädetty, voidaan asumistukiin erityisistä syistä tehdä yleinen tarkistus valtioneuvoston määräämällä tavalla ja valtioneuvoston määräämästä ajankohdasta lukien." Toinen laki tulee käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaan eli sen voi

eduskunnassa äänestää lepäämään yli valtiopäivien.

Perustuslakivaliokunta on äänestyksen jälkeen päättänyt tulkintaan, että avoimen valtakirjan antaminen hallitukselle asumistuen määräämisessä antaa hallitukselle mahdollisuuden puuttua ihmisten lakisääteiseen perusturvaan. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan perustellut asiaa. Arvoisa puhemies, lainaan perustuslakivaliokunnan lausuntoa, vaikka kielenkäyttö on hyvin lakitekniikkaa:

"Ensiksikin 15 a § antaisi valtioneuvostolle kaikessa avoimuudessaan rajoittamattoman valtuuden puuttua sellaisiin perusteisiin, joiden mukaan viime kädessä määräytyy, ketkä ovat oikeutettuja saamaan asumistukea ja kuinka suuri asumistuki eri tapauksissa on. Valtuutus ulottuisi perusomavastuuosuuksien markkamääristä ja asumismenojen kohtuulliseen määrään vaikuttavista seikoista päättämiseen sekä asumistuen saamisedellytyksiin vaikuttavien ruokakunnan pysyvien kuukausituloiden ja verotettavan varallisuuden enimmäismäärien vahvistamiseen. Valtuutuksen ensisijaisena tarkoituksena olisi kuitenkin saadun selvityksen mukaan tehdä asumistukiin yleinen, esimerkiksi prosenttimääräinen pienennys."

Hallituksen halu saada eduskunnalta avoin valtakirja asumistuen määrääntymisen perusteiden muuttamiseen on ymmärrettävä, vaikka mielestäni tällaista valtakirjaa ei tule antaa. Ymmärrettävyys selittyy, kun katselee ensi vuoden talousarvioesitystä. Asia nimittäin liittyy hyvin selkeästi ensi vuoden talousarvioesitykseen. Tänä vuonna asumistukeen on varattu rahaa noin 1 750 miljoonaa markkaa. Alkuperäisessä budjetissa määräraha oli 1 300 miljoonaa markkaa. Kun hallitus ensi vuodeksi esittää varattavaksi määrärahaa vain 1 450 miljoonaa markkaa, on aivan selvää, ettei määräraha riitä.

Talousarvioesityksen selvitysosassa sanotaan näin: "Määrärahaan on vaikuttanut taloudellisen tilanteen heikentymisestä aiheutunut asumistuensaajien määrän kasvu. Määrärahan riittävyyden turvaamiseksi asumistuen perusteita on myös tarkoitettu tiukentaa." Tämän budjettipeustelun toteuttamiseen tarvitsisi hallitus tuon avoimen valtakirjan.

Asiantuntijoiden arvioiden mukaan ensi vuodeksi tarvittaisiin yli 2 miljardia markkaa rahaa asumistukeen, jos perusteet pysyvät samoina, mitä ne tänä vuonna ovat. Joulukuussa 1991 asumistuen saajia oli noin 146 000, lokakuussa

tänä vuonna heidän määränsä oli jo 168 000, ja loppuvuodesta arvioidaan tuon määrän vielä nousevan. Jos hallitus toteuttaa talousarvion perusteluissa mainitut asumistuen tiukennukset eikä lisätalousarvioissa myönnetä lisää rahaa, tietää se useiden kymmenientuhansien ruokakuntien putoamista asumistuen piiristä. Asiantuntijat arvioivat, että kyse olisi 30 000—50 000 ruokakunnasta, ja jäljelle jäävien asumistuen saajien tukiosuus putoaisi 200—500 markalla kuukaudessa.

Asumistuen saajien keskimääräiset tulot vuokra-asunnoissa ruokakuntaa kohden ovat tänä vuonna noin 5 500 markkaa ja omistus-asunnoissa reilu 8 000 markkaa. Vuokra-asuntojen tuen saajista 60 prosentilla yhteenlasketut tulot olivat enintään 6 000 markkaa kuukaudessa. Omistus-asunnoissa 50 prosentilla tulot alittivat 8 000 markkaa kuukaudessa. Kyse ei todellakaan ole suurituloisista perheistä.

Maassa on nyt yli 400 000 työttöntä. Työttömyyden pitkittyessä ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiristä alkaa poistua kasvava joukko työttömiä. Määrän arvioidaan olevan tämän vuoden lopussa 6 000—10 000 henkilöä. Sen arvioidaan kasvavan vuoden 1993 aikana 20 000 henkilöön. Tämä tulee huomattavasti lisäämään asumistuen kysyntää. Jo nyt asumistuen saajista on työttömiä 34 prosenttia.

Mikäli tuen saannin kriteereitä kiristetään, tulee kysyntä siirtymään toimeentulotukeen. Asumistuessa tehtävät säästöt eivät kokonaistaloudellisesti olekaan säästöä, vaan ongelman siirtämistä maksettavaksi toisesta lähteestä. Tässä valtio siirtää menojaan kunnille, koska kunnat maksavat toimeentulotukea, kun muut tulot eivät ihmisille enää riitä.

Asumistuen leikkaaminen ja tuen saajien määrän vähentäminen on jyrkässä ristiriidassa asuntobudjettiehdotuksen perustelujen kanssa, joiden mukaan painopistettä siirretään nimenomaan tarveharkintaiseen tukeen. Yleinen asumistuki on muihin asumistukijärjestelmiin ja muihin asuntoliittisiin tukijärjestelmiin verrattuna selkeästi tarveharkintaisin tukimuoto, jossa tuen suuruus kyetään mitoittamaan hakijan tulojen ja asumismenojen suhteen juuri sille tasolle, jolle yhteiskunnan tuki halutaan mitoittaa.

Mikäli asumistuen saamisen kriteereitä tiukennetaan, merkitsee se luopumista myös asumistuen asuntoliittisistä tavoitteista eli siitä, että myös pienituloiset ihmiset voisivat kohtuullisin asumiskustannuksin asua laatutasoltaan kohtuullisessa asunnossa. Kun tällainen näyttää

olevan hallituksen tavoitteenakin, ei blankovaltakirjaa tule antaa, vaan valta on pidettävä eduskunnan käsissä tässäkin asiassa.

On huomattavaa, että asumistuen poistaminen tai poistuminen ja pienentäminen kohdistuu samoihin ihmisryhmiin, joihin monet muutkin ensi vuoden budjettiin liittyvät leikkaukset kohdistuvat. Ne kohdistuvat työttömiin, sairaisiin ja lapsiperheisiin. Se lisää kansan kahtiajakautumista, siitä emme pääse mihinkään. Kun itsenäisyyspäivä on näin lähellä, muutaman päivän takana, ja silloin korostettiin kansan yhtenäisyyden tarvetta, niin näyttää siltä, että näin nopeasti nuo juhlapuheet ovat unohtuneet.

Ed. Westerlund merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Törnqvistin väite siitä, että tämä entistä enemmän vauhdittaisi kansalaisten jakautumista a- ja b-kansalaisiin, on osatotuus. Varmasti tätäkin kautta, mutta kyllä, ed. Törnqvist, vielä enemmän jako a- ja b-kansalaisiin tapahtuu sitä kautta, että ne ihmiset, joilla on tukena vahva etujärjestö, eivät tingi tippaakaan siitä, mitä on saatu. Tästähän saatiin muutama viikko sitten konkreettinen näyttö. Silläkin sektorilla varmasti olisi pitänyt paremmin toimeentulevien joustaa perusturvan varassa elävien hyväksi.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttilalle vastaan, että juuri viimeisessä tuporatkaisussa kävi hyvin selvästi esille, että ammattiyhdistysliike ajoi nimenomaan työttömien asiaa. Sitä se ajoi, sillä ei ollut mitään muuta ehtoa kuin se, että työttömyysturvaa ei saa heikentää. Minusta se oli ja on vieläkin hyvin oikeutettu vaatimus. Ammattiyhdistysliikkeen sisällä olevien palkansaajien tuloja on kavennettu niin monella eri tavalla, ettei ed. S-L. Anttila varmaan itsekään ole sitä huomannut: on devalvaatio, markan kellutus, erilaisten maksujen korotukset, omavastuuosuuksien nostamiset, velkojen korkojen vähennysten pienentämiset jne. jne. Ostovoima on alentunut hyvin huomattavasti kaikilta palkansaajilta. Silloin ei voida sanoa, etteivät palkansaajat ole eduistaan tinkineet.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tupopöydässä oli kui-

tenkin vaatimuksena, että ennen kuin säästetään ansiosidonnaisesta, säästettäköön vaikka perusturvasta. Tämän tyyppistä informaatiota ainakin keskustan eduskuntaryhmä sai neuvottelijoiltaan. Minusta tätä taustaa vasten, kun ajatellaan jakoa a- ja b-kansalaisiin, josta ed. Törnqvistkin puheenvuoronsa lopuksi totesi, tämä on juuri sitä kehitystä, kun ei luovuta siitä, mikä itsellä on, vaan mielellään otetaan naapurilta ja monta kertaa heikompiosaiselta.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en ole ollut tupopöydässä neuvottelemassa enkä ole tuon suuntaisia viestejä sieltä saanut, joten se jätettäköön siihen.

Mitä tulee kansan kahtiajakautumiseen, niin se tapahtuu esimerkiksi sillä tavalla, että maassa on nyt yli 400 000 työttöntä, joihin nämä leikkaukset kohdistuvat kaikista kipeimmin. Kun ei ole toivoakaan siitä, että talous kohenisi aina-kaan kotimaan kysynnän puolella sillä tavalla, että näille ihmisille olisi luvassa työtä, niin väkisin kansa jakaantuu kahtia varsinkin, kun julkisia palveluja leikataan, työttömyysturvaa osittain leikataan, asumistukea leikataan, tulevat käyttöön terveyskeskumaksut, koululaismaksut, ateriamaksut jne. On totta, että ne ihmiset, jotka vähemmän hankkivat, jotka ovat työttömiä tai muuten pienituloisia, kokevat nämä leikkaukset paljon kovemmin kuin esimerkiksi sellaiset kuin me, joilla vielä toistaiseksi, ainakin ensi eduskuntavaaleihin saakka, on töitä.

Ed. Vehkajoki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asumistuki on koettu hyvin tavanomaisena, arkisena ja välttämättömänä tukimuotona. Jos ja kun toteutuu se, mitä ed. Törnqvist totesi, että asumistuen vähentyessä, ehtojen kiristyessä nämä ihmiset hakevat tukea toimeentulotuen luukulta, niin tämä on nimenomaan se organisatorinen asia, joka jakaa ihmisiä kahtia. Se ei ole enää asia, mikä mielletäisiin yhteiskunnassamme kuitenkin normaaliaksi tavaksi toimia, vaan tavallaan pakkotilanteeksi, jota ihminen, joka ei mitään muuta kautta voi toimeentuloansa turvata, joutuu sitten käyttämään.

Haluan korostaa ed. S-L. Anttilalle kahtiajakautumisprosessin yhtä seurannaisvaikutusta, joka on aivan tietoinen politiikan valinta hallitukselta. Mitä enemmän se lykkää kustannuspaineita toimeentulotuen puolelle, sitä vähemmän jää sosiaali- ja terveydenhuollon pääluokassa voimavaroja nykyisen raamibudjetoinnin

aikana toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon tavanomaisia palveluja. Me olemme hyvin pian siinä tilanteessa, että kun tätä jatketaan, niin sosiaali- ja terveydenhuollon pääluokasta kohtaan jaetaan vain köyhäinhuolto palvelujen supistuessa ja supistuessa yhä lisää. Tätä en voi hyväksyä.

Ed. Myllyer: Arvoisa puhemies! En voi olla osallistumatta edellä käytyyn lyhyeen väittelyyn, vaikkakin toivon, että itse asialta, asumistuen leikkaamiselta ja sen vaikutuksilta, ei varastetaisi liikaa aikaa.

Ed. S-L. Anttila on useamman kerranertonut tupopöydän kuulumisia. Oma tietoni siitä, missä määrin esimerkiksi SAK ja ammattiyhdistysliike ovat olleet esittämässä ehkä jonkinlaisia pidennyksiä karenssiaikaan nimenomaan peruspäivärahan saajille, perustuu siihen, että henkilöt, jotka saavat peruspäivärahaa eivät ole olleet ansiotyössä ja sikäli eivät myöskään työttömyyden seurauksena menetä mitään. Tässä yhteydessä mielestäni on kohdeltava eri lailla opiskelunsa päättäneitä, koska he ovat valmentautuneet työelämään ja ovat työelämän käytettävissä. Sen sijaan mielestäni on ihan ymmärrettävää, että esimerkiksi maaseutukunnissa maataloissa työtä tekevien karenssiaikoja voidaan myös pidentää.

Arvoisa puhemies! Hallitus voi tämän esityksen nojalla tulevaisuudessa omilla päätöksillään romuttaa koko suomalaisen asumistukijärjestelmän. Myöskään asumistuen saajien oikeusturvasta ei enää voitaisi puhua. Hallituksen ehdotus merkitsee sitä, että valtioneuvostolle annetaan rajoittamaton valtuutus puuttua lailla säädettyihin asumistuen perusteisiin ja tuen suuruuteen. Päätös tällaisesta puuttumisesta voitaisiin tehdä milloin tahansa, periaatteessa siis heti lain voimaantuloa seuraavana päivänä. Kannattaa muistaa niiden, jotka täällä parlamentarismista ja eduskunnan vallasta kantoivat huolta, kuten ed. Ukkola, että hallitus näin päättäessään päättää myös sen, että täällä hyväksytyllä talousarviollla ei olisi mitään merkitystä.

Asumistukijärjestelmä on sosiaalisesti hyvin tarkka. Edellä jo kerrottiin tulorajat, mitkä keskimäärin on niillä perheillä, jotka asumistukea saavat. Erityisesti nyt asumistuen saajien määrää on nostanut suurtyöttömyys. 1980-luvun lopusta vuoden 92 syyskuuhun tuo määrä on kasvanut 48 000 ruokakunnalla. Näistä 40 000 on joutunut turvautumaan asumistukeen juuri työttö-

myyden vuoksi. Jos hallituksen heikennysesitykset työttömyysturvaan olisi toteutettu, näitten ruokakuntien määrä olisi vielä huomattavasti suurempi, koska putoaminen peruspäivärahalle olisi tullut nopeammin.

Asumistuen nykyjärjestelmään, sen tarkkuuteen ja osuvuuteen nimenomaan pienituloisille, on leikkausten lisäksi myös toinen uhka näkyvillä eli se, että asumistuen maksatus siirrettäisiin Kelaan. Silloin tästä juuri pienituloisten asunontarvitsijoiden turvaksi rakennetusta järjestelmästä tulisi huomattavasti heikommin tätä asiaa palveleva, enemmän rahaa käytettäisiin vähemmällä tuloksella.

On kuitenkin hyvin todennäköistä, että kaikkein vaikein kohta, mikä liittyy hallituksen esitykseen, ei eduskunnan käsittelyä läpäise. Eduskunnasta riittää tarvittava enemmistö siihen, että lakiehdotus äänestetään yli valtiopäivien, ja toivottavasti sinä aikana myös järki hallituksen piirissä voittaa. Sen vuoksi en oikein voi ymmärtääkään sitä, minkä vuoksi tämän lain käsittelyn yhteydessä piti temppuilla sillä, että kun perustuslakivaliokunta otti sen kannan, että kysymyksessä on lakisääteeseen perusturvaan puuttuminen, laki halkaistiin kahtia ja ongelmallinen pykälä tuotiin erillisenä lakina kuvitellen ilmeisesti, että tällä pykälällä olisi menestymisen mahdollisuuksia tässä salissa. Mutta voin todeta, että näin ei onneksi tule tapahtumaan.

En voi myöskään olla huomauttamatta yhdestä jälleen kerran ideologisesta sävystä, joka näihin asuntolakeihin liittyy. Täällä oli eilen käsittelyssä asp-järjestelmän muuttaminen. Asp-järjestelmän uuteen versioon kuuluu se, että kun asuntosäästäjä on aloittanut säästämisen ja tehnyt sopimuksen, vaikka hän sopimuksen voimassaoloaikana perisi hyvin asumistarpeitaan tyydyttävän asunnon tai myisi perityn asunnon, säästöpalkkiosopimus ei katkea, vaan yhteiskunnan tuki tulee tästä huolimatta säästöpalkkiojärjestelmän aloitaneelle.

Mutta sen sijaan asumistukijärjestelmässä ja erityisesti siinä muutoksessa, jota hallitus haluaa, halutaan kontrolloida pienituloisten pienimmätkin tulonnousut ja olla heti haukkana leikkaamassa tuki tällaisilta perheiltä. Minun mielestäni, vaikka tässä ei varmasti ole kovin monia ihmisiä koskevasta asiasta kysymys, tässä heijastuu se periaatteellinen kanta, jolla nykyhallitus suhtautuu eri tuloluokissa oleviin ihmisiin.

Sekin täällä on jo todettu, että asumistukea voimakkaasti leikataan, kun nyt tarve on las-

kettu 2 miljardiin. Jos työttömyyslukuja ei saada pienemmiksi, todennäköisesti tuo tarve olisi suurempikin, ja kun budjettiin sisältyy vain 1,4 miljardin markan suuruinen määräraha, niin ihmisten köyhyys, pienituloisuus, ei minnekään katoa, vaan puuttuva raha joudutaan hakemaan kunnan toimeentuloluukulta. Siis kysymys on jälleen kerran hallituksen säästötoimissa rahan siirtämisestä taskusta toiseen ja yleensä vielä niin päin, että valtion budjettia halutaan kaunistella ja rahat ottaa kuntien kukkaroista.

Ed. Kaarto: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva lakiesitys liittyy hallituksen talous-, sosiaali- ja asuntopoliittikkaan. Budjetin asuntoimen selvitysosassa todetaan: "Tarveharkintaisen tuen osuutta asumisen tukemisessa lisätään ja tukijärjestelmien tehokkuutta parannetaan yhteensovittamalla verotuksen ja asuntotoimen kautta annettavaa valtion tukea."

Äkkilukemalla lausunnosta saa sen käsityksen, että hallitus lisää asumisen tukemista. Tästä ei kuitenkaan ole kyse, sillä hallitus on leikannut budjettiesityksessä määrärahaa vuoden 92 loppusummasta, joka oli 1 870 miljoonaa markkaa, vuodelle 93 budjettiesityksen 1 450 miljoonaan markkaan. Normaalin, voimassa olevan tarkistusmenettelyn mukaisesti asumistukimäärärahan tarve vuonna 93 olisi tarkalleen 2 200 miljoonaa markkaa. Vajaus on näin ollen 750 miljoonaa markkaa. Sitä voi kuvata mm. siten, että jokaiselta vuonna 92 eli tänä vuonna tukea saavalta ruokakunnalta olisi leikattava 323 markkaa kuukaudessa, jotta vaje saataisiin katettua.

Varsinainen totuus ja peruste käsittelyssä olevalle laille löytyykin ed. Törnqvistin siteeraamasta budjetin selvitysosan kirjauksesta: "Määrärahan riittävyys turvaamiseksi asumistuen perusteita on myös tarkoitus tiukentaa ja valtiontaloudellisista syistä asumistuen myöntämisen perusteena olevia asumismenon osuuksia korotetaan, minkä seurauksena tuen saajien määrän arvioidaan vuoden 93 loppuun mennessä vähenevän noin 30 000 tuen saajalla."

Ihmisten arkitodellisuus on kuitenkin jälleen elänyt eri tavalla kuin hallituksen kuvitelmat. Tuen saajia onkin kuluvan joulukuun tietojen mukaan jo 193 000. Tuen piiriin on tullut vuonna 1992 67 826 uutta ruokakuntaa. Kun luvusta vähennetään pois pudonneet 21 000, on tämän vuoden pelkkä nettolisäys yli 46 000 ruokakun-

taa. Kasvun pääasiallinen syy on uudet työttömät ruokakunnat, joiden nettolisäys on, kuten ed. Myller mainitsi, 40 000 ja joidenkin opiskelijoiden siirtyminen asumisliisästä yleisen asumistuen piiriin. Heidän nettolisäyksensä on ollut tänä vuonna yli 17 000. Työttömien ruokakuntien osuus on jo yli 36 prosenttia, eikä heidän osuudelleen tule näillä näkymillä loppua, sillä uusien työttömien lisäksi tilannetta tulee vaikeuttamaan myös peruspäivärahan varaan joutuvien ruokakuntien määrän huomattava lisäntyminen.

Mikäli hallituspuolueiden edustajien sydän ei helly budjettikäsittelyn yhteydessä määrärahalisäyksiin, tulee vuonna 93 joutumaan tuen ulkopuolelle 70 000 ruokakuntaa ja jäljelle jäävienkin osuuksiin tulee useiden satojen markkojen leikkauksia. Ensimmäisenä lähtölaskennassa ovat tällöin pienimmät, 1-3 hengen ruokakunnat, mikä saattaakin kuulostaa sangen oikeudenmukaiselta, koska suurempia, monilapsisia perheitä ei näin kohdeltaisi. Mutta useimmat näistä ruokakunnista ovat yksinhuoltajaruokakuntia, mikä mielestäni saattaa asian aivan uuteen valoon.

Hallituksen säästölinjaus osoittaa myös tässä tapauksessa näennäisyytensä. Leikkauksien kohteeksi joutuvista ruokakunnista suurin osa on jo niin pienituloisia, että he ovat jo tällä hetkellä toimeentulotuen piirissä. Valtion säästö onkin jälleen kuntien lisämeno. Kunnat saavatkin varautua merkitsemään vähintään tuon 700 miljoonan markan valtion säästön itselleen menoksi. Tilannetta tulevat pahentamaan niin ihmisten kuin kuntien kannalta myös vuonna 93 tapahtuvat asumiskustannusten nousut.

Lakiesityksen suhteen voi antaa hallitukselle myös kiitettäviä tyyllipisteitä. Se on eittämättä osa hallituksen uutta porvarillista asuntopoliittikkaa ja sopii siihen tismalleen. Tiedän myös sen, että puheeni tästä asiasta on asumistukea tarvitsevien ihmisten kannalta yhtä turhaa kuin valon kantaminen säkillä ikkunattomaan huoneeseen. Tästä salista onkin tullut monessa mielessä ikkunaton huone lehdistölehteriä myöten. Se ei näe eikä kuule ihmisten hätää. Ymmärrän sen, että varmasti valitteluja mielenkiintoisempaa onkin seurata vaikkapa hallituspuolueiden presidenttipeliä, mutta yritänpähän rauhoittaa edes omaa sieluani harrastamalla tätä yksinpuhelua.

Arvoisa puhemies! Kun harrastan kritiikkiäni hallituksen harjoittamaa asuntopoliittikkaa kohtaan, en suinkaan lähde siitä näkökulmas-

ta, että meidän ollessamme hallituksessa kaikki olisi ollut hyvin. Asuntopolitiikassa on tehty monia virheratkaisuja, joiden vuoksi osittain on jouduttu turvautumaan mm. asumistukijärjestelmään. Olen myös usein miettinyt sitä, onko mahdollista yleensäkin tehdä johdonmukaista, selkeää, oikeudenmukaista asuntopolitiikkaa, sillä siihen vaikuttavat niin monet muut yhteiskunnalliset tekijät ja intressit. Ala on eittämättä hyvin suhdanneherkkä. Toisaalta juuri suhdanneherkkyys onkin yksi syy, miksi olen huolissani hallituksen rajuista asuntopolitiikan suunnanmuutoksista. Niinpä toivonkin, että hallitus miettisi vielä uuden kerran, min-kälaisia seurauksia asumistuen mittava leikkaaminen tulee aiheuttamaan.

Arvoisa puhemies! Muutama vuosi sitten meillä käytettiin asuntopolitiikan yhteydessä termiä "väliinputoajat". Tämä lakiesitys budjetilla siunattuna tuo termin jälleen ajankohtaiseksi. Valitettavasti nyt syntyvä väliinputoajien ryhmä tulee olemaan taloudellisesti ja sosiaalisesti paljon heikommilla kuin aikoinaan aravarajojen ulkopuolelle pudonneet.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Varsin monet puheenvuoron käyttäjät ovat tänään ja myös aikaisemmin puhuneet sellaisesta luvusta kuin 60 000 henkilöstä, jotka tulevat jäämään asumistuen ulkopuolelle. Ed. Kautto äsken mainitsi luvun 70 000. Samaa asiaa koskeva suullinen eduskuntakysely oli 12. marraskuuta, jolloin ministeri Rusanen kysyjälle vastasi, että ei ole otettu huomioon sitä, että tulee myös uusia tuen saajia arviolta 10 000—30 000. Mutta ministerikin päätyi siihen, että nettovähennys olisi 30 000—50 000, ei siis kovin kaukana ainakaan paljon puhutusta 60 000:sta.

Kun perustuslakivaliokunta kuunteli asian-tuntijoita, silloin kerrottiin, että suunnilleen kolmannes asumistuen saajista putoaa ulkopuolelle ja leikkaus on 150—500 markkaa riippuen asumistuen saajan tilanteesta. Kun lain mukaan alle 100 markan osuuksia ei makseta, se on todella suuri luku, joka tulee jo ilman nyt esitettyä lakia jäämään ulkopuolelle. Mutta hallitushan on lakiesityksen, jonka ministeri Pekkarinen on allekirjoittanut, antanutkin sitä varten, että voitaisiin tehdä vielä lisää leikkauksia — niin minä tämän ymmärrän — ja hallitus pelkää, että voi näitä hakijoita tulla enemmän kuin ennakoon on voitu arvioida. Siksi hallitus haluaa tällaisia valtuuksia, joita en missään tapauksessa ole valmis antamaan.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Niin kuin puheessani mainitsin, todellakin joulu-kuun tiedot ovat tulleet. Asumistukea saa peräti 193 000 ruokakuntaa. Sen perusteella ja ottaen huomioon, millä perusteella nyt annetaan asumistukea, putoajien määrä on ensi vuonna peräti 70 000. Siinä on myös tietoa jo siitä, miten se tulee jakautumaan eri puolille maata ja miten se tulee jakautumaan eri ruokakuntien kesken.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä lakiesitys on erittäin epäonnistunut. Katsoisin, että yksi sen huolestuttavimpia seurauksia on se, että aravavuokraloyhtiöitä tulee menemään nurin sen takia, että niin suuri osa asumistuen saajista asuu aravavuokra-asunnoissa. Kun heidän mahdollisuutensa saada arava-asuntoon asumistukea nyt heikkenevät oleellisesti, tällä tavalla hallitus ottaa sitten myös kunniaakseen sen, että koko aravavuokralojärjestelmä on erittäin vakavasti uhan alla. Mutta niin kuin on useaan kertaan todettu, se näyttää olevan hallituksen tarkoitus. Se aikoo päästä eroon aravavuokra-asuntojärjestelmästä niin nopeasti kuin mahdollista.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Haluaisin täydentää vielä ed. Hautalan kommenttia siinä mielessä, että asia ei tule koskemaan pelkästään vuokraloyhtiöitä vaan sama ongelma tulee myös aravaomistustaloyhtiöiden eteen siinä mielessä, että myös omistusasunnossa asuvia on erittäin runsaasti tullut tuen piiriin kuluvan vuoden aikana.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 2, 3, 7 ja 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 15 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi ilmansuojelulain 9 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 307

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Asetus 27 päivältä marraskuuta 1992 Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta (A 12)

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna torstaina kello 14. Kyselytunti on huomenna kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 16.25.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

